

DOLENSKI

Glasi Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsako sredo — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROČNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za izposojnino 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RACUN pri Komunalni banki v Novem mestu št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 9 (415)

LETO IX.

NOVO MESTO, 5. MARCA 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISK: Časopisno podjetje "Slovenski poročevalci" v Ljubljani

S PLENUMA RAZŠIRJENEGA OBČINSKEGA SINDIKALNEGA SVETA V NOVEM MESTU

Politična pomoč sindikatov

je zdaj najvažnejše, kar pričakujemo od sindikalnih organizacij za nadaljnji razvoj delavskega in družbenega samoupravljanja ter za izboljšano delo ljudskih odborov — iz razprave podpredsednika izvršnega sveta LRS tovariša Viktorja Avbelja

Plenumi občinskih sindikalnih svetov, ki so bili v preteklih dneh, so začetek priprav na volitve novih delavskih svetov. Na njih so povsod načeli tudi vrsto drugih vprašanj o področju družbenega upravljanja, tlasti pa so razpravljali o poglobljenem sodelovanju sindikalnih združenj, delavskih svetov in drugih organov upravljanja z občinami. — Plenuma občinskega sindikalnega sveta v Novem mestu se je 26. februarja popoldne razen članov, odbornikov zbora proizvajalcev, predstavnikov okrajnega in občinskega komiteja ZKS in drugih udeležil tudi podpredsednik izvršnega sveta LRS in kandidat za republikanski zbor tovariš Viktor Avbelj.

Po kratkem poročilu predsednika obč. sveta Avgusta Jazbinška in precej medli razpravi delegatov iz posameznih podružnic je iskreno pozdravljen od navzočih posegel v razpravo tovariš Avbelj. V uvodu je med drugim poudaril, da je treba priprave za volitve delavskih svetov izkoristiti za splošno poživitev vseh organizacij, ki imajo stik s proizvodnjo.

Navzlic lanskim velikim uspehom smo imeli ob pričetku letošnjega leta slabo politično razpoloženje, ker organizacije niso znale pravilno oceniti in razlagati doseženega napredka. Tovariš Avbelj je nato govoril o nalogah sindikatov, kot sta jih pred kratkim nakazala Miha Marinko in Stane Kavčič. Naš sistem je tak, da sodeluje pri upravljanju čimveč ljudi. Prizadevno se moramo truditi, da mobiliziramo še več ljudi za vsa področja družbenega upravljanja. Za uresničevanje novega gospodarskega sistema so bili sprejeti zakonski predpisi, ki jih urejajo. Zato moramo te predpise poznati in upoštevati. Tovariš Avbelj je omenil zatem ne-

gledati in ceniti objektivno in najti način za boljše delo. Izredno važna je tudi vloga zborov proizvajalcev in z njimi morajo sindikati tesno sodelovati.

Zatem je tovariš Avbelj govoril o razmetavanju družbenih sredstev in privilegij posameznikov. Prirejanje raznih banketov in zakuskov za določeni krog ljudi se je tako razpaslo (od vrha navzdol in obratno), da predstavlja že pravi problem. Tako potrošimo na leto ogromna sredstva, ki bi jih lahko koristno porabili za gradnjo stanovanj in pod. Razpase so se razne sejinne, honorarji in pod.; vsemu temu

moramo napovedati najostrejši boj.

V osebnih odnosih je v podjetjih in ustanovah še precej negativnih pojavov, je nadaljeval tovariš Avbelj. Marsikdo si ne upa povedati kaj kritičnega, ker nima jarmstva, da zato ne bo kakorkoli preganjan. Sindikalne organizacije, ki se pripravljajo na volitve delavskih svetov in hkrati na državne volitve v tem mesecu, naj bi zato vestno pregledale svoje delo ter dale stvarne predloge za izboljšano udeleževanje delavskih svetov in ljudskih odborov. Tako sindikati ne bodo le šola za govorilnike, pač pa organizacija za reševanje stvarnih nalog.

Bobna in beraštva

danes naš kmet ne pozna več

NA VELIKEM PREDVOLILNEM ZBOROVANJU V KOSTANJEVCI NA KRKI STA GOVORILA POSLANSKA KANDIDATA JOŽE BORŠTNAR IN TONE PIRC — 300 LJUDI JE NAVDUŠENO POZDRAVILO POSLANSKE KANDIDATE OBČINE IN OKRAJA

V nedeljo zjutraj je bilo v Domu kulture v Kostanjevici veliko volilno zborovanje, kate- terega so se udeležili poslanski kandidati za republikanski zvezni zbor tovariši Jože Borštnar, Franc Pirkevič in Tone Pirc. Vsi trije kandidati so odgovarjali na razna vprašanja voliv- cev, govorila pa sta Jože Borštnar in Tone Pirc.

Jože Borštnar je govoril o mestu, pomenu in vlogi naše države v mednarodnem političnem življenju, o napredku in rasti te države skozi najrazličnejše zapletitve v preteklosti ter o njeni preči poti vse do današnjega ugleda in pomena.

Vse to, kar smo dosegli, pa smo dosegli samo na podlagi velikih žrtv in nadčloveške vztrajnosti, na podlagi velike vere in prepričanja, da je naša pot pravilna in da se samo po tej poti bližamo našemu končnemu cilju, k izgradnji neodvisne in izvenblokovske socialistične države.

Naše gospodarstvo, ki je zadnja leta naredilo neslučen dvig in ki tudi danes daje čvrsto oporo tej naši politiki, bo tudi v bodoče tako rastle ter s tem zagotovilo primerno življenjsko ravno in kruh za vse delovne ljudi.

Primerjajoč stanje našega kmeta s predvojnimi, je Jože Borštnar spomnil volivce tistih časov, ko so kmečka posestva zaradi prezadolenosti morala na boben in s tem na beraško palico, med tem ko je danes ta praksa popolnoma neznana. Naše kmetijstvo lahko prav v tem času naredi predvsem v svoji produktivnosti znaten

(Nadaljevanje na 2. strani)

Z ZBOROVANJA V STRAŽI

Predvolilno zborovanje je bilo v nedeljo popoldne tudi v dvorani zadržnega doma v Straži. Udeležilo se ga je kakih 120 volivcev, ki jih je pozdravil predsednik ObLO Straža-Toplice tov. Erno Šali, poslanski kandidat za zvezni zbor tov. Niko Belopavlovič pa je nato izčrpno govoril o vlogi naše države v sodobnem svetu. Potem ko je opisal težave in vzpon gospodarstva v povojnih letih, je podrobneje govoril tudi o doseženih uspehih in nadaljnjih načrtih za dvig naših podjetij in kmetijstva v republiko in v okraju. Volitve, ki so pred nami, so odraz velike enotnosti naših narodov in trdne volje vseh naših delovnih ljudi, da nadaljujemo začeto pot v socializem. — Podrugo uro trajajoče zborovanje je bilo zaključeno z odobranjem in prisrčnimi aplavzi poslanskemu kandidatu.

BRIGADE PRIDEJO 10. MARČA

Republiški štab MDE pri CK LMS je zaradi slabega vremena preložil začetek del prvih brigad na 10. marec.

Novomeška brigada že dela

Novo mesto, 1. marca. Prva novomeška mladinska delovna brigada je danes že tretji dan nastanjena v telovadnici osnovne šole. Čeprav je štab za gradnjo avtoceste prestavil začetek del zaradi slabega vremena na 10. marec, so brigadirji, ki so se do četrtka že zbrali v Novem mestu sklenili, da se za teh nekaj dni ne bodo vrnili na domove. Pomagali bodo pri gradnji vodovoda s Kija nad Luterskim selom do Otočca, pri urejanju stadiona v Novem mestu in pri delih v Pa-

derševci ulici. Delati bodo začeli v ponedeljek.

Do sedaj se je zbralo 91 brigadirjev, od tega 32 deklet. Ker se brigada šele sestavlja, imajo precej prostega časa. Ogledali so si filmsko predstavo, v nedeljo pa obiskali Dolenjski muzej. Tudi spoznali so se že med seboj in razpoloženje je dobro. Včeraj je kamion pripeljal iz Ljubljane odeje, kuhinjsko opremo in čevlje. Čevlji so iz kromovega usnja in z gumijastimi vibrampodplati. Tako kvalitete obutve celo štab

ni pričakoval in marsikateri brigadir letos s svojimi sredstvi ne bi mogel priti do takih čevljev. Delovne obleke bodo prispale v ponedeljek.

Štab brigade je zadovoljen s preskrbo in organizacijo, ki je odlična. Prva dva dneva je preskrbo plačal Okrajni komitej LMS, za čas do 10. marca pa so si zagotovili sredstva pri občini in Rdečem križu. Toda po nalogu investitorja je Gospodarska poslovalna zveza v Novem mestu začela z redno preskrbo brigadirjev. Že danes, hrana vsebuje dnevno 5.300 kalorij, kar je več kot dovolj. Na brigadirja pride na dan tudi kilogram kruha in pol litra mleka.

Zbor brigad za odhod na avto cesto bo v nedeljo, 9. marca, v Ljubljani. Novomeška brigada bo delala na hrvaški meji pri gradu Mokrice, kjer bo postavila troje taborišča za brigade, ki pridejo aprila. Dela se prične 10. marca.

Štab brigade poziva vse prijavljene brigadirje in brigadirke iz novomeškega okraja, ki še niso prišli na delo, da se takoj javijo v Novem mestu, v telovadnici osnovne šole.

Poslanski kandidat volilnega okraja Mokronog FRANC KRESE-COBAN, priljubljen aktivist in prvoborec.

detki orisal, kaj vse smo dosegli. Govoril je tudi o perspektivah, ki jih ima naše kmetijstvo v raznih oblikah pogodbenosti. Ob koncu svojega govora se je še posebej obrnil na mokronogse volivce in jih pozval na sodelovanje in vztrajno delo za napredok občine, ki ima razne možnosti, da razvija zlasti manjše obrtniške dejavnosti.

Tovariš COBAN je govoril bolj o naši zunanji trgovini ter prikazal napredek v naši izvoznosti in uvoznosti politiki. V drugem delu govora pa je stvarno, s številkami prikazal velike dajatve skupnosti za kulturo, šolstvo, soc. varstvo, štipendije, zdravstvo in p. Vse te številke so nam povedale, da družba dejansko mnogo daje za zvišanje življenjske ravni. Nadalje je podčrtal skrb družbe za razvoj kmetijstva, ki se kaže tudi v nagli elektrifikaciji pode-

želja, za kar imamo otipljive dokaze v občinah sami, kjer so ostale le še dve vasi brez elektrike, pa tudi te bodo v najbližnjem času zasvetile.

Tovariš DOLENC je med drugim dal podatke o doseženih uspehih gospodarstva v našem okraju. Govoril je o vloženih investicijah v minulem razdobju za dvig industrije in vsega gospodarstva v okraju. Tudi on je na stvarnih primerih pokazal dvig družbene proizvodnje in narodnega dohodka v zadnjih letih. H koncu je omenil še razne možnosti nadaljnjega razvoja v posameznih občinah.

Po končanih govorih so si volivci ogledali film »Detek Mit- ta«.

Zborovanje je vsestransko uspelo. Volivci so ponovno dokazali svojo socialistično zavest in zro z najboljšimi željami in pripravljenostjo v prihodnost.

VOLILNO ZBOROVANJE V ŠMARJETI

Predsednik novomeške občinskega ljudskega odbora Maks Vale, kandidat za republikanski skupščino, je v nedeljo 2. marca obiskal volivce v Šmarjeti. Udeležba je bila do- bra. Tovariš Vale je podal zunanji politični pregled in poročilo o gospodarskem stanju v FLRJ, v okraju in v novomeški občini. Poudaril je, da kmetijska proizvodnja pri nas zaostaja in da jo moramo nujno dvigniti. Pri tem bo treba predvsem povečati uporabo

umetnih gnojil, sortnih semen in v največji meri izkoristiti vse možne oblike sodelovanja s kmetijskimi združenji. Strah kmečkega prebivalstva, da vodi sodelovanje s kmetijskimi združenji k podraževanju kmetijstva, je popolnoma neutemeljen. Omenil je važnost nove avto ceste za Dolenjsko, ker se tudi kmečkemu prebivalstvu s tem odpira- jo nove možnosti zaslužka in gospodarskega razmaha.

V razgovoru, ki se je razvil,

so se volivci pogovorili s kandidatom o problemih vodovoda in elektrifikacije na šmarjetem področju ter povedali nekaj svojih težav. Poudarili so, da bi bilo treba prometni davek na žagan les, namenjen domači uporabi, ukiniti. Ko so

Poslanski kandidat enega izmed obeh volilnih okrajev novomeške občine MAKŠ VALE, predsednik ObLO NOVO mesto.

nekateri potožili, da so davki previsoki, je tovariš Vale razložil, da se pri nas kataster še ureja, po drugi strani pa vsi kmečki davki v okraju komaj krijejo stroške za našo prosveto, medtem ko se vse ostale potrebe skupnosti krijejo iz dajatev industrije in drugih panog državnega ter splošno družbenega sektorja gospodarstva. Volivci so soglasno izjavili svoje zadovoljstvo, da kandidira tovariš Vale ter obljubili svojo udeležbo na volitvah.

Do 20. marca zborovanja v vseh kolektivih

Razširjenim plenumom občinskih sindikalnih svetov, ki so bili te dni, bodo sledila po vseh kolektivih v okraju zborovanja, na katerih bodo pregledali do- sedanje delo in uspehe podjetij. Odborniki zborov proizvajalcev bodo na zborovanjih poročali o komunalnih in drugih vprašanih občinskega gospodarstva.

Nova pošta v Kartaljevem

S 1. aprilom bo v Kartaljevem odprta nova pošta za celoten PTT promet. Njeno vzpostavitev je omogočila Okrajna poštna uprava s sodelovanjem republiške poštne uprave in s pomočjo ObLO Novo mesto. Predsednik Poljan do Stranovca, ki je bil doslej od področne pošte Mirna peč zelo oddaljen in predstavlja sedaj delovno področje nove pošte v Kartaljevem, je s tem veliko pridobil.

V torek okrajna konferenca ZKS

V torek 11. marca se bo začela ob osmih zjutraj v Domu JLA v Novem mestu konferenca Zveze komunistov Slovenije. Na njej bodo med drugim izvolili tudi delegate za bližnji VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije, v kolikor jih niso že izvolili na občinskih konferencah ZKS.

VREME

ZA ČAS OD 8. DO 17. MARČA Nestalno s pogostimi padavinami, ki bodo posebej močne med 11. in 14. marcem. V tem razdobju pričakujemo tudi sneg do nižin. Sredi marca prehodno izboljšanje vremena in spomladansko toplo vreme. V. M.

Pismo za letošnji 8. marec

Drage tovarišice!

Ljubo mi je, da vam lahko — na povabilo uredništva — preko "Dolenjskega lista" napišem nekaj besed za osmi marec, praznik žena.

Letos ima ta dan za nas prav poseben pomen. Preteklo je petnajst let od Prve državne konference AFŽ, na kateri je bila ustanovljena enotna organizacija ženskega protifašističnega gibanja za vso Jugoslavijo. To je bilo, kakor se gotovo še spominjate, med vojno, v enem najtežjih razdobjih za naše narode. Pri nas v Sloveniji smo do takrat preživeli strašno roško ofenzivo, na tisoče slovenskih ljudi je bilo odgnanih v taborišča, v ruševine so bili spremenjeni mnogi naši domovi...

Razdejanje, pepel in opustošenje me je spremljalo tudi na vsej poti preko Like, Banije, Korduna, vse do Bosanskega Petrovca, kjer je bila konferenca, ki bi se je morala udeležiti kot delegatka slovenskih žena. Zaradi dolge poti, snežnih zametov, zased in neprestanih borb na tem področju sem prispela v Bosanski Petrovac, ko se je konferenca že končala. Nikoli ne bom pozabila te poti. V krajih, skozi katere sem hodila, je besnela četrta ofenziva. Pod zaščito partizanskih čet in patrol so se pomikali tisoči beguncev, ranjen- cev, starčkov in otrok... Od tifusa, mraza in lakote je marsikdo za vedno omahnil iz kolone. Kdaj pa kdaj

smo se tudi me delegatke za konfe- renco v B. Petrovcu (predstavnica karlovskega okrožja, Slavonije in jaz) pridružile kateri izmed dolgih kolon. Dneve in noči smo hodili, ne da bi videli ali slišali kako živo

bitje v razrušenih vaseh, ne laje- psa, ne glas petelina. Med deževne kaplje in snežinke se je mešal duh po dimu, ki se je tu in tam valil iz tlečih hiš, ki so jih okupatorji požgali večkrat z ljudmi vred. Hodili

ZDENKA GOLOB-BORČIČ: ZENE (linorez)

smo dolge dneve in noči, brez počitka, brez vode in hrane... Zvezde so se prižigale in ugašale nad našimi očmi.

In vendar v teh zares težkih trenutkih ni nihče izgubljal vere v zmago, nihče ni mislil samo na svoje težave. Partizani so delili z begunci zadnji kosček kruha, zadnje prgišče koruze ali neslanega fižola... Partizanske brigade so ne samo odbijale napade sovražnika, ampak so se kmalu razvile v protiofenzivo in osvobodile nova področja, kjer so ranjeni in begunci našli varno zavetje.

V takih pogojih, v takem razpoloženju so se marsikje v Jugoslaviji v letu 1943 pripravljale proslave osmega marca. Na eni od takih proslav v Liki sem prvič srečala Kato Pejnovič, legendarno liško kmetico, ki je izgubila štiri sinove in moža in bila v Petrovcu izvoljena za prvo predsednico Centralnega odbora AFŽ Jugoslavije. Takrat sem razmišljala o silni požrtvovalnosti in odločnosti, ki jo vlaga v borbo za osvoboditev žene in matere po vsej naši domovini. Čutila sem, da jih je osvobodilno gibanje prebudilo in jim pokazalo, da ne gre samo za osvoboditev, temveč hkrati za novo življenje, v katerem bodo kot enakopravni člani skupnosti gradile srečnejšo bodočnost svojim otrokom.

(Nadaljevanje na 3. strani)

Naši poslanski kandidati

FRANC KRESE — ČOBAN ga je rodil 9. marca 1919 v Bogni vasi v revni dolenski bajtarski družini. V partizane je odšel 20. marca 1942 in je bil najprej mladič, maja 1942 je pa postal spremljevalec komandanta grupe odredov. Po juniju 1942 je bil obveščevalec Dolenjskega odreda, Camkarjevec, Gubcev in I. Operativne cone. Udeležil se je mnogih težkih bitk, boja v Jelenovem žlebu, bitke za Pleterje in Mokronog ter težkih bojev v Suhi krajini. Kot komandant bataljona je vodil več samostojnih akcij pri Trzinu, Malkovcu in Telčah. Malo je bilo bitk na Dolenjskem, v katerih tovariš Čoban ne bi bil sodeloval. V jeseni 1943 je bil imenovan za komandanta XIV. brigade; kmalu nato je postal pomočnik načelnika obvešč.

centra Glavnega štaba NOV in POS, pozneje pa načelnik obvešč. centra VII. korpusa. Na lastno prošnjo se je spet vrnil v Gubčev brigado in postal član načelnika štaba. Pozneje je postal komandant XII. brigade in sodeloval v mnogih osvobodilnih bojih, v katerih je bil tudi težko ranjen. Amputiral so mu nogo in je danes invalid. Po osvoboditvi je bil tovariš Krese nekaj časa predsednik sodišča za Stajersko in Prekmurje, nato pa je delal na drugih odgovornih dolžnostih. Zdaj je predsednik Glavnega odbora Zveze vojaških vojni invalidov Slovenije, bil je tudi doslej republiški ljudski poslanec in rezervni podpolkovnik naše armade.

TONJE PIRC, kandidat za republiški zbor proizvajalcev kmetijskih skupine, je bil rojen 21. aprila 1921 v Bircni vasi. V mladih letih je izkusil vso trdoto revnega življenja. Spomladi 1942 je odšel v partizane; sodeloval je v številnih borbah različnih enot NOV. V KPS je bil sprejet avgusta 1943. V NOV in pozneje v JLA je dosegel čin kapetana. Tovariš Pirc se je po vojni zlasti posvetil kmetijski delu, zlasti pa delu na kmetijskem združenstvu, kjer dela še sedaj. Del časa je bil predsednik Okrajne zadrzne zveze, zdaj pa je podpredsednik te zadrzne organizacije in predsednik Gospodarske poslovne zveze, ima pa mimo tega še več funkcij v zadrzni dejavnosti.

JURIJ LEVICNIK, kandidat za zvezni zbor proizvajalcev industrijske skupine, izhaja iz oficirske skupine. Rojen je bil 2. marca 1925 v Boki Kotorski, v Črni gori. Njegov oče je generalni podpolkovnik. Jur, kot ga vsi imenujejo, je pred vojno končal višjo gimnazijo. Za na-

Jugoslavija na tujih sejnih

V prvem polletju letos bodo v raznih državah številni mednarodni sejmi, na katerih bodo sodelovali tudi jugoslovanski podjetja. Najbolj zanimivi za jugoslovansko gospodarstvo so sejni v Frankfurtu, Leipzigu, Milani, Casablanci, New Yorku, Poznanju in Trstu. Razstavljali bomo proizvode kovinske predelovalne, tekstilne, lesne, živilske in proizvode industrije usnja. Sejem v Trstu bo omogočil nadaljno krepitev blagovne izmenjave med Jugoslavijo in Italijo.

Pri organizaciji sejmov in do- ločanju blaga, ki bo razstavljeno na tujem trgu, delajo posebn- ni delovni odbori, ki jih sestav- ljajo predstavniki pristojnih državnih organov in družbenih organizacij.

S plenuma CK ZKS

Pretekli teden je bil v Ljubljani plenum Centralnega komiteja Zveze kmetijskih Slo- venije, na katerem so razprav- ljali o notranjih partijskih vpra- šanjih in o delu komunistov v organih družbenega upravljanja. Za nove člane Izvršnega komi- teta CK ZKS so bili izbrani Boris Zihnerl, Mitja Ribičič in Janez Vipotnik. Ker je Glavni odbor SZDL Slovenije pred kratkim izvolil tovarišico Vido Tomšič za podpredsednico, je plenum potrdil postavitev Ivana Matka - Matije za novega or- ganizacijskega sekretarja CK ZKS.

Naš obisk

«Gre kdo čez Plano? Za Sela ni nič, bo pa nekaj za Veliki Lipovec!»

Ljudje stegujejo vratove. Lojze pa zлага na kupčke Dolenjski list, Kmečki glas in nekaj Pravice; umes so dopisnice in pisma. Pošto za oddajene vasi pušča pi- smonoša z Dvora kar v tr- govski poslovalnici dvorke zadruga na Ajdovcu. On in ljudje vedo, da bo LOJZE SENICA, ajdovski poslovod- ja, vse pravilno razdelil in hitro razposlal po vaseh. Sem gori, na Ajdovec, pri- haja poštar le trikrat na te- den, zato je treba z novica- mi hitro postreči.

Sicer pa streže Lojze aj- dovskim in okoliškim gos- podinjam, otrokom in moža- kom. Bil je ponedeljek; v

trgovinici kakih deset, dva- najst gospodinj.

«Kilo soli!»
«Prosim, še kaj?»
«Poldrugo kilo riža, tiste- ga po 160!»

«Pa vam?» Medtem ko Lojze računa, sprašuje že drugo stranko.

«Dali mi boste dva za- vojčka Drava in 20 kg soli!»

«Tako!»
K pultu se zadržena 9-letni Poličkov France in možko pove:

«Liter petroleja, pa za pet kovačev pisikotov!»

Pobiču na bi prisodili 6 let, tako je droban; piškote nese domov mami, ki je bo- lana. Gripa, ošpice in pre- hlad so grdo razsajali v obeh Ajdovcih, Podlipi, na Brezovi rebri, Velikem Li- povcu, Selih in v Borštu.

Lojze je učen, ljudem se mu. Hitro se obrača, rač- una, zavija in streže, pa še za šalo najde čas.

«Ne, ščipalk za perilo pa nimam! Popoldne grem na Dvor in jih lahko prinese- m!»

Gospodinja je zadovoljna. Ljudje vedo, da Lojzu ni- dar ne zmanjka najpotreb- nejših stvari. Lani v jeseni ni bilo tako. Dva meseca je bila poslovalnica brez člo- veka. Za vsako malenkost, tudi za četrt kilograma soli, je bilo treba v dolino, do Dvora pa je slabo poldrugo uro! Po 17 tisočakov pov- prečno strži «naš stacunar», kot pravijo po domače Loj- zu, včasih tudi do 25.

Ves dan si podajajo ljud- je kljuko ajdovske trgovine. «Tudi tu mora biti ne- kdol!» je dejal Lojze, ko smo ga povprašali, če mu je kdaj dolgočas na Ajdovcu in ker je sam v trgovini. In že je spet nasmejan in vesel vprašal ženo, ki je prav- kar prišla:

«Želite, prosim?»

rodnoosvobodilno gibanje je pri- delal leti 1941. Septembra 1942 je odšel v partizane — v Vzhodnodolenjski odred. Bil je v raznih vojaških enotah, kjer je imel odgovorne funkcije. Pred leti je bil demobiliziran kot podpolkovnik JLA. V KPS je bil sprejet avgusta 1943. Kmalu po prihodu iz JLA je prevzel mesto direktorja MOTO MONTAŽE v Novem mestu. Pod njegovim vodstvom se podjetje naglo razrašča in do- sega vidne uspehe. Tovariš Le- vicnik je nosilec spomenice 1941 in različnih drugih odlikovanj.

Z zborovanja v Kostanjevici

(Prenos s 1. strani)
korak naprej preko svojih za- drug in vsega tistega, kar te za- druge nudijo. 70 milijard dinar- jev, ki so v tem letu namenjeni kmetijstvu, se mora neke po- znati, pa ne samo poznati, mar- več pustiti trajne sledove v na- šem kmetijstvu. Kmet mora ve- deti danes pred vsem eno: da hoče družba kmetu pomagati, da mu želi istega napredka kot ostalim družbenim silam, zakaj naša bodočnost je odvisna od nas vseh. Vsi se moramo tru- diti, da damo od sebe vse, kar zmoremo, za rast in napredek naše mlade države, za boljšo bodočnost vseh delovnih ljudi.

Se posebej o stanju našega kmetijstva ter o njegovih raz- vojnih možnostih je govoril to- variš Pirc, ki je v svojem go- voru nakazal vse tisto, kar bi naj bilo za našega kmeta vzpodbudno in kar lahko dose- že; seveda pa je nujno, da se žimprej vključijo v akcije, ki po- menijo razvoj in napredek. Tre- ba je iti v korak s časom, treba

je biti prožen, kakaj samo od sebe ne more ničesar priiti.

Volilno zborovanje v Kosta- nejvici se je dotaknilo raz- širših tudi nekaterih ožjih, do- mačih problemov, ki so jih vo- livil poudarili. Med take sodi pobuda kmetijske zadruge na Prekopi, ki se zavzema za manjšo lesno industrijo, oziro- ma za razširitev že obstoječega podjetja, kar so vsi volilci nav- dušeno pozdravili.

Zborovanje, ki je bilo tako

lepo obiskano, je dokazalo ka- šen ugled uživajo tovariši Bor- štnar, Pirkovič in Pirc med na- šim prebivalstvom, ki jih je iz- bralo in bo na volitvah zanje tudi glasovalo. Opozorilo pa je še na nekaj: da Kostanjevici ve- do kje je njihova prava pot, da je po dolgem času nadrazli- nejših natočevanj in spletke le- prišlo do tako potrebne pomir- litve, ustvarjalnega sožitja in delovnega znanja, predvsem pa do enotnosti!

Poraba materiala za obnovo in denarna sredstva, izpad proiz- vodnje iz narodnega dohodka itd. se škoda najmanj podvoji. Lani je bilo: 8 požarov družbe- ne imovine (državni sektor) s skupno škodo 13 milijonov din, 1 požar zadrzne imovine (za- držni sektor), s skupno škodo 100 tisoč din ter 49 požarov pri- vatne imovine s skupno škodo 22 milijonov din. Če te požare razčlenimo, dobimo take vzroke: strela — 8 požarov, nepazljivost — 4 požarov, gradbene napake — 4 požari, elektrika — 5 požar- ov, otroci — 10 požarov, na- merni požigi — 20 požarov, ne- ugotovljeni vzroki — 3 požari.

Naše prostovoljno gasilstvo pa je pri teh požarih obistvelo: družbenega premoženja za 79 milijonov, zadrzne za en in pol milijona in zasebnega za 49 milijonov din. Skupno torej za 129.988.000 din.

Primerjalna statistika za leto

1956 nam pokaže, da so požarne nesreče v letu 1957 narastle po številu za 6 požarov in po škodi za 13 milijonov din. Samo po- žari, ki jih povzročijo otroci, so narastle za 100 odstotkov in po- prečna škoda za 5 in pol milio- na din. Iz tega lahko sklepamo, kako nujna je požarnovarnostna služba, kako in koliko je ko- ristno prostovoljno gasilstvo ter koliko bi ljudstvo pridobilo do- brin z milijoni, ki jih vsako le- to pogoltno ognjeni petelin.

Razčlenimo požare, ki izbru- nejo po nepazljivosti: odlaganje žerjavice s pepelom v lesene odprte posode, v drvarnice, lo- pe, podstrešja ali kleti z vsako- vrstno gorljivo navlako, malo- marno ravnanje z odprto lučjo v gospodarskih poslopih, od- metavanje cigaretnih ogorkov, kurjenje na polju ali v gozdo- vih, nečisti dimniki in kuril- ne napake: vzdiganje tramov v dimnike, nepravilno postavl- jene kurilne naprave in zava- rovanje dimovodov, nestrokov- na napeljava elektrike v gos- podarska poslopja, nepravilno za- varovanje električnih naprav in malomarno uporabljanje gos- podinskih in gospodarskih strojev in aparatov. Otroški požigi pa nam dajejo slutiti, da so otroci brez nadzorstva in prave vzgo- je. Vse to kaže, da bi mogli s primernimi ukrepi, s pritegni- tvijo ljudstva v požarnovarnost- no službo in z dobrim in siste- matičnim poukom ljudstva o požarnovarnosti službi, če že ne popolnoma preprečiti vzroke požarnih nesreč, pa jih vsaj do skrajnosti omejiti.

Ali je potreben požarnovar- nostni teden? Je! Požarnovar- nostni teden naj bo poudarek našega neprekinjenega sistema- tičnega dela požarnovarnostne službe.

Lojze Mirtič

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Sovjetska zveza je sporočila, da pred- laga sestanek zunanjih ministrov var- šavskega in severnoatlantskega pakta, ki bi pripravili vse potrebno za seste- nek na najvišji ravni med Zahodom in Vzhodom. Zunanji ministri naj bi se sestali že aprila.

Ceprav je bil eden izmed glavnih za- hodnih ugovorov na sovjetske predloge za sestanek na najvišji ravni prav to, da bi se morali najprej sestati zunanji ministri, v zahodnih komentarjih ni za- slediti posebnega navdušenja za sovj- jetsko popustljivost. Ugovorov je več. Pravijo, da sestanek zunanjih mini- strov ne bi smel biti »propagandna plat- forma«, da je trideset zunanjih mini- strov preveč, da bi lahko opravili po- trebno delo, da nikakor ne gre, da bi zunanji ministri razpravljali samo o dnevnem redu in proceduri, ampak da bi morali proučiti tudi bistvo proble- mov, kar bi — morda — sestanku na najvišji ravni omogočilo sklenitev spo- razuma.

Razumljivo je, zakaj Zahodu, zlasti pa veleislam, ni všeč misel, da bi se sesto- lali kar trideset zunanjih ministrov. Ze- med zahodnimi tremi »velikimi« so pre- cejnja nesoglasja, toda kljub temu bi lahko nastopali enotno proti enemu sa- memu predstavniku Vzhoda. Sestanek tridesetih, med katerimi bi bilo tudi nekaj nevtralnih, pa bi lahko pripeljal do raznih neljubih presenečenj — ni- kjer ni namreč zapisano, da bi se pred- stavniki Zahoda rekli »ne« ali pa »da«, če bi tako rekel n. pr. Dulles.

Kakšen bo zahodni odgovor na naj- novejšo sovjetsko pobudo — in kaže, da je Sovjetska zveza zares pripravlje- na iti več kot na pol poti, da bi prišlo do sestanka na najvišji ravni — je v precejšnji meri odvisno od razgovorov, ki jih bodo imeli te dni zunanji mi- nistri Francije, Velike Britanije in ZDA v Manili na sestanku pakta SEATO. Vendar je upravičeno mnenje, in neka-

SESTANEK NA NAJVIŠJI RAVNI

teri zahodni komentatorji so o tem pre- pričani, da bo gotovo prišlo do sestanka zunanjih ministrov, čeprav morda re- ne prav v sestavi, ki ga predlaga So- vjetska zveza. Kakšen bo ta sestanek in o čem bodo na njem razpravljali, pa je drugo vprašanje. Problemov, pri ka- terih bi se razgovori lahko razbili, je več kot dovolj. Razgovori bi se lahko razbili zaradi LR Kitajske — vsi raz- govori na najvišji ravni, ki naj bi ure- diti vsaj nekaj svetovnih problemov, bi bili v precejšnji meri neučinkoviti, če na njih ne bi sodelovala tudi LR Kitaj- ska. Le-te pa ZDA ne priznajo, in ni govora, da bi se bile pripravljene vsteti z njimi za isto mizo. Razgovori se torej lahko razbijajo že pri razpravljanju o tem, katere države naj bi se udeležile razgovorov na najvišji ravni. Zadosto- valo bi tudi, če bi Dulles ponovil svoje

znane teze o »osvoboditvi držav vzhod- ne Evrope«, o nemškem vprašanju in še marsikaj drugega.

Vse je odvisno od dobre volje udele- žencev sestanka zunanjih ministrov. Jasnje je, da en sam sestanek ne bo mogel rešiti vseh svetovnih problemov in upati je, da se bodo udeleženci lotili le tistih, ki se jih zares da rešiti, ne pa tistih, za katere je še prezgodaj. In za- četnih problemov je dovolj, med njimi zlasti vprašanje razorožitve in preki- nitve poskusov z vodikovimi bombami — da ne govorimo o drugih, manjših, ki zastrupljajo odnose, kot so različna propagandna dejanja, komentarji vo- dilih državnikov na račun drugih držav in podobno.

Težko je napovedovati razvoj diplo- matske akcije, ki se je začela pred šestimi leti in bo trajala vsaj še toliko časa. Ohrabruje pa je dejstvo, da no- bena velesila ni odkrila odklonila za- misli o sestanku na najvišji ravni in da sta sedaj obe strani za predhodni sestanek zunanjih ministrov. Predlogov in protipredlogov bo brez dvoma še mnogo, vendar je gotovo, da bo prej ali slej prišlo do obojega: do sestanka zunanjih ministrov in do sestanka na najvišji ravni. Ze sam sestanek, tudi če na njem ne bi dosegli pomembnejših sporazumov, bi bil korak naprej v razumevanju med Vzhodom in Zahodom, upati pa je, da se bodo državniči že zaradi svetovnega javnega mnenja pri- siljeni sporazumeti vsaj o nekaterih manjših spornih vprašanjih.

Nevarna malomarnost

O požarih in njihovih vzro- kih smo zadnja leta žal pogo- sto poročali. Neštetočrat smo poudarjali, da nastane precej požarov in milijonskih škod za- radi malomarnosti posamezni- kov ali kolektivov, vendar pa kaže, da ponekod vsa svarila in ponovno opominjanje na previdnost nič ne zaleže.

3. februarja zjutraj je izbru- nil požar v lakirnici tovarne šivalnih strojev na Mirni. Kratek stik na priključku elektro- motorja zračnika je vnel raz- grete hlape nitrolaka, tako da se je ogenj hitro razširil po vsem prostoru. K sreči so de- lavci obrata ogenj pogasilje že v lakirnici, navzlic temu pa je škoda za skoraj 800 tisoč dinar- jev zaradi uničenega zračnika z motorjem, razpršila, priprav- za lakiranje in pokvarjene električne napeljave; uničenih je tudi več ohišij za šivalne stroje. Verok: električna nape- ljava je bila speljana proti

vsem predpisom! Navzlic navo- dilom komisij, ki so leta 1956, 1957 in celo leta 1958 pregie- dale obrat in izdale odločbe za odpravo pomanjkljivosti na električnih napeljavah, tovar- na pa teh ukrepov ni storila. Izgovor, da »ni bilo sredstev za to«, ne bo držal; lahko bi jih dobili iz amortizacijskega skla- da.

10. februarja je ob 23,15 za- gorelo tudi v lakirnici tovarne »BELT« v Črnomlju. Do požar- ja je prišlo zaradi kratkega sti- ka v stropu. Ker je bil prostor lakirnice zaprt od dveh popo- dne, je bil nasiten s hlapi ni- trolaka in razgret, tako da se je ogenj hitro razširil in po- vzročil tudi delno eksplozijo. Le hitri akciji delavcev nočne iz- mene se mora kolektiv zahvali- ti, da so požar zadušili že v la- kirnici, sicer bi zgorela še so- sednja mizarska delavnica. Ogenj je uničil zračnik z elektro- motorjem, zračnik in električni

razpršilec, 600 pohištvenih nožic in vse priprave za lakiranje, del- no kompresor in lakirnico z električnim napeljavom. Škoda je ocenjena na pol milijona dinar- jev. Vzrok požara: pomanjklji- va električna inštalacija v la- kirnici. Navzlic opozorilom ko- misije iz leta 1956 in lanskemu celoletnemu opozarjanju obrat- nega električarja se odgovorni ljudje v tovarni niso zmenili, da bi s približno 140 tisoč di- narjev odpravili napake in na- peljavi, ki ogrožajo varnost de- la. Še 25. decembra lani je pet odgovornih tovarnišev v tovar- ni dobilo ponovno pisмено opo- zorilo obratnega električarja, da so napeljave v lakirnici po- manjkljive.

Spomnimo se še na nevaren požar v lakirnici novomeške- ga NOVOLESA pred leti, v vseh treh primerih pa dodajmo zelo verjetno možnost, da bi se lahko iz vsakega teh požarov razvil uničujoč, katastrofalen ogenj, sposoben uničiti celo podjetje! Potem škoda ne bi bi- lo le 800 tisoč dinarjev ali 500 tisoč dinarjev, temveč bi šla škoda v desetine milijonov di- narjev!

Vsako oprečevanje in izgo- varjanje na pomanjkanje sred- stev za požarnovarnostno zašti- to je odveč. Ponovna požara sta dovolj svarilen primer, da je za- postavljanje varnosti v podjet- jih lahko usodna malomarnost.

Kakor smo obveščeni, sta bila zadnja dva primera na Mirni in v BELTU prijavljena javnemu tožilstvu.

To škodo lahko preprečimo!

Razmišljanja sredi tedna požarne varnosti — Lani: 58 požarov in 35 mili- jonov dinarjev škode v okraju, gasilci pa so obvarovali za več kot 129 mili- jonov dinarjev ljudskega premoženja

Požarna poročila za preteklo leto v našem okraju kažejo, da smo imeli skupaj 58 požarov, s skupno povzročeno škodo 35 milijonov dinarjev. Če k temu prištejemo še stroške gašenja,

porabo materiala za obnovo in denarna sredstva, izpad proiz- vodnje iz narodnega dohodka itd. se škoda najmanj podvoji. Lani je bilo: 8 požarov družbe- ne imovine (državni sektor) s skupno škodo 13 milijonov din, 1 požar zadrzne imovine (za- držni sektor), s skupno škodo 100 tisoč din ter 49 požarov pri- vatne imovine s skupno škodo 22 milijonov din. Če te požare razčlenimo, dobimo take vzroke: strela — 8 požarov, nepazljivost — 4 požarov, gradbene napake — 4 požari, elektrika — 5 požar- ov, otroci — 10 požarov, na- merni požigi — 20 požarov, ne- ugotovljeni vzroki — 3 požari.

Naše prostovoljno gasilstvo pa je pri teh požarih obistvelo: družbenega premoženja za 79 milijonov, zadrzne za en in pol milijona in zasebnega za 49 milijonov din. Skupno torej za 129.988.000 din.

Primerjalna statistika za leto

1956 nam pokaže, da so požarne nesreče v letu 1957 narastle po številu za 6 požarov in po škodi za 13 milijonov din. Samo po- žari, ki jih povzročijo otroci, so narastle za 100 odstotkov in po- prečna škoda za 5 in pol milio- na din. Iz tega lahko sklepamo, kako nujna je požarnovarnostna služba, kako in koliko je ko- ristno prostovoljno gasilstvo ter koliko bi ljudstvo pridobilo do- brin z milijoni, ki jih vsako le- to pogoltno ognjeni petelin.

Razčlenimo požare, ki izbru- nejo po nepazljivosti: odlaganje žerjavice s pepelom v lesene odprte posode, v drvarnice, lo- pe, podstrešja ali kleti z vsako- vrstno gorljivo navlako, malo- marno ravnanje z odprto lučjo v gospodarskih poslopih, od- metavanje cigaretnih ogorkov, kurjenje na polju ali v gozdo- vih, nečisti dimniki in kuril- ne napake: vzdiganje tramov v dimnike, nepravilno postav- jene kurilne naprave in zava- rovanje dimovodov, nestrokov- na napeljava elektrike v gos- podarska poslopja, nepravilno za- varovanje električnih naprav in malomarno uporabljanje gos- podinskih in gospodarskih strojev in aparatov. Otroški požigi pa nam dajejo slutiti, da so otroci brez nadzorstva in prave vzgo- je. Vse to kaže, da bi mogli s primernimi ukrepi, s pritegni- tvijo ljudstva v požarnovarnost- no službo in z dobrim in siste- matičnim poukom ljudstva o požarnovarnosti službi, če že ne popolnoma preprečiti vzroke požarnih nesreč, pa jih vsaj do skrajnosti omejiti.

Ali je potreben požarnovar- nostni teden? Je! Požarnovar- nostni teden naj bo poudarek našega neprekinjenega sistema- tičnega dela požarnovarnostne službe.

Lojze Mirtič

Sprememba v poslanski kandidaturi

Poročali smo že, da je bil predlagan za poslanskega kan- didata za industrijsko skupino republiškega zbora proizvajal- cev tudi tovariš ing. Branko Petercelj, direktor rudnika Ka- nižarica pri Črnomlju. Naknad- ni je tovariš Petercelj sporo- bil okrajni volilni komisiji in ok- rajnemu odboru SZDL svoje željo, da zaradi slabega zdravstvene- ga stanja ne more kandidirati. Utemeljena prošnja je bila sprejeta. Na predlog skupine državljanov je bil nato predla- gan za poslanskega kandidata za poslanske skupine republi- škega zbora proizvajalcev tova- riš Riko Cigoj, predsednik okrajne obrtne zbornice v No- vem mestu.

Kratke iz RAZNIH STRANI

● **PARIZ.** — Podsekretar v ameriškem zunanjem minist- rstvu Robert Murphy, ki po- sleduje v sporu med Francijo in Tunizijo, je po krajšem bi- vanju v Tunisu prisel v Pa- riz. V francoskem glavnem mestu se bo Murphy posveto- val s francoskim ministrom predsednikom Gajardom, ki zamenjuje odstopnega zunan- jega ministra Pineaua. Po raz- govorih v Tunisu je Murphy izjavil, da je treba dati pred- nost razgovorom na statusu francoskih čet v Tuniziji, da pa je preuranjeno razširiti področje razgovorov tudi na Alžirijo.

● **KAIRO.** — Jemenski pre- stolonaslednik princ el Baḍr in predsednik Zdržavnega arabskega sveta, ki sta podpisala sporazum, po katerem je Je- men postal tretji član ZAR. Jemen bo imel status pridru- žene države v federalni uniji z ZAR. Unijo bo vodil fede- ralni svet, skleni pa bodo po- stavljeni, ko jih bosta podpisala kralj Ahmed in predsednik Naser. Na medna- rodnem področju bosta imeli obe državi neodvisen status.

● **ATENE.** — Predsednik grške vlade Karamanlis je od- stopil in sicer zato, ker je iz- gubil večino v skupščini. Do politične krize je prišlo zato, ker se vrsta poslancev ni strinjala z vladnim predlo- gom za novi volilni zakon, po katerem bi bile močnejše fa- rikantske stranke, ki so vodile britanski znanstvenik dr. Vi- vian Fuchs. Ekspedicija je prepotovala 3.200 km dolgo pot in je za to potrebovala 98 dni. Zvedelo se je, da name- ruje britanska kraljica kmetu- poletiti v izletniški naselje.

● **BEOGRAD.** — Devetega marca pride na državni obisk v Jugoslavijo danski ministrski predsednik Hans Christian Hansen.

● **Patronaža delavskih kolektivov osemletnim šolam**
Kakor smo že poročali, je nedavni plenum okr. odbora LT v Novem mestu sprejel sklep, da povabi vse večje delovne kolektive in podjetja za prev- zem patronaže nad najbližjo osemletno šolo zato, da organi- zira delavnice in nudi mladini pri delu svoje strokovnjake.

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo poкровiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odzvalo gradbeno podjetje Pionir v No- vem mestu, ki je prevzelo po- pokrvoiteljstvo in pomoč novo- meškemu učiteljsku. Sledila je MOTO montaža, ki bo pomagala osemletki v Trebnju. Naj ta dva zgleda ne ostaneta osamlje- na primera!

Med prvimi se je odz

VLADO LAMUT: POČITEK

Pozabili so na mamu...

Ležala je na postelji, ko smo vstopili.

"Kaj vam je mamica?"

"Bolna sem, bolna in nikdar več ne bom zdrava," je dejala.

Sedem otrok je rodila, sedem otrok je vzgojila. Sin je bil v partizanih. Tudi mož je delal za partizane in ona sama, kolikor je mogla. Po Opatovci gori je prenašala otroke, jih skrivala, begala z njimi in se tresla za njihovo življenje, ko je okupator dirjal po deželi. Koliko je pretrpela, vse za nje, ki so ji bili najdražji.

Pridne tečajnice

Sestindvajset deklet iz okolice Novega mesta je obiskovalo 3-mesečni gospodinjstvi tečaj, ki ga je organiziral Okrajni zavod za pospeševanje gospodinjstva. Mnoge so hodile tudi po 3 in več ur daleč, vendar so z veseljem prihajale vsak dan k pouku. Razen teoretičnega in praktičnega kuhanja so se učile tudi ročnih del in slišale nekaj kmetijskih predavanj.

V soboto, 1. marca je bil tečaj zaključen. Dekleta so za svečan zaključek tečaja pripravila zakusko, na katero so povabile svoje matere in nekaj gostov z okraja in občine.

Zelimo jim, da bi znanje, ki so si ga pridobile na tečaju, s pridomo uporabljale doma na vasi.

Za 8. marec v občini Novo mesto

Zivahne priprave na proslavo mednarodnega Dneva borbenih žena so tudi letos razgibale vse organizacije v novomeški občini. V Novem mestu bo v petek 7. marca zvečer v Domu LP glavna proslava s slavnostno akademijo; govornika bo poslanska kandidatinja ing. Vilma Pirkovič, sodeloval pa pevski zbor in orkester PD Dušan Jereb. V Mirni peči, Birčni vasi, Podgradu, Šlopih, Benetah, Gabrju, Smoleh, v vasi, Otocju, Smarjeti, Kartaljevcu, Bršlinu, Smihelu, v Prečni in drugod bodo večje krajevne proslave, ki jih pripravljajo društva, prosvetni delavci in amaterske organizacije. Tu bodo govorili edborniki Socialistične zveze in ženske o pravih in dolžnostih žena v naši družbi ter o njihovem deležu v zvezi z volitvami v zvezi in v republiško ljudsko skupščino.

Po proslavi bodo poskrbeli tudi za razvedrilno ženo; odbori SZDL bodo pripravili zabavne zabave z zakuski. Občinski odbor Socialistične zveze je podpril organizacije z manjšim denarnim prispevkom. Tako ne bo v občini niti enega kraja, kjer ne bi proslavili letos 8. marca. V. V.

Pismo za letošnji 8. marec

(Prenos s 1. strani)

Polnih petnajst let je preteklo od takrat in prav je, če danes, sredi priprav na proslavo osmega marca, v krajih, kjer smo ta praznik tudi takrat slavili, pogledamo, kaj smo v tem času dosegli. Ne mislim govoriti o tem, kaj pomeni živeti v svobodi in miru. Tega se vsi le preobrobo zavemo, posebno kadar poslušamo, koliko je v današnjem nemirnem svetu še vedno nevarnosti za majhne narode. Zato vas bi rajši spomnila na spremembe, ki nam jih je prineslo življenje v novi Jugoslaviji. Marsikateri kraj je dobil drugačno lice — nove strehe in domove, ceste in daljnove, ki nosijo luč in dragoceno energijo...

Tudi Dolenjska, ki je dolgo spadala med najbolj zaostale pokrajine Slovenije, se je v marsičem spremenila. Nova cesta nas pelje že precej daleč, a letos jo bodo mladi graditelji povezali z Zagrebom, kar bo Dolenjski še bolj odprlo možnost razvoja. Vrsta tovarn in novih podjetij daje zaslupek dolenjski mladini. Marsikje se beli novo šolsko poslopje, znatno se je povečalo število dijakov v srednjih in višjih šolah... V prenekatih vasi je zasvetila elektrika in bil napeljan vodovod. Skoraj ni šole, kjer otroci ne prejemajo tople malice, in ne večje vasi, kjer še ni bilo gospodinjstva ali kakega drugega tečaja. Veliko je število naših fantov in deklet, ki sami sebi služijo kruh kot strokovnjaki ali kvalificirani delavci.

Žene sodelujejo skupaj z drugimi

državljeni ne samo v organih ljudske oblasti, temveč tudi v organih družbenega upravljanja kot enakopravni člani.

Morda večih sredi vsakdanjih skrbi pozabimo, koliko se naše življenje razlikuje od prejšnjega. Seveda še marsikaj ni tako, kot bi moralo biti. Dvig splošne blaginje je odvisen predvsem od tega, kar bomo sami ustvarili, zato je zelo važno, da vsak od nas po svojih močeh čimveč doprinese k razvoju našega gospodarstva in vsega javnega življenja.

V zadnjem času ste gotovo mnogo slišale o stanovanjskih skupnostih, ki bodo brez dvoma velika pomoč našim ženam in družini, ker se bodo v njihovem okviru ustanovljale razne pomožne službe za razbremenitev delovne žene. Skupne pralnice (hišne in blokove) v mestih, vaskve (vaseh) bodo v veliki meri olajšale ženi delo. To se je pokazalo v krajih, kjer take pralnice že obstajajo, tudi na vasi — Reka na Pohorju, Videm ob Ščavnici. Isto velja tudi za vaskve pekarnice, ki so prav tako velika pomoč pri peki kruha, zlasti v poletni vročini. Le predstavljajte si, tovarišice, koliko bi bilo lažje, če ne bi morala vsaka posebej kuriti peči in peči kruh doma! In koliko bi prihranile časa in drvi! Oboje je važno, vendar se mi zdi, da je čas važnejši in da o tem velikokrat ne mislimo dovolj.

V vaski ali krajevni pralnici bi oprale perilo v veliko krajšem času in z manj truda, kar bi nam pri delu

pomagal pralni stroj. Vsaka od nas ga ne more kupiti, s skupnimi močmi, s pomočjo zadrage, tovarne, podjetja ali stanovanjske skupnosti pa bi to bilo mogoče. Podobna je stvar s šivalnico, odnosno šivalnim strojem in še z raznimi drugimi dejavnostmi, ki bi olajševale delo ženi. Seveda je odvisno od potreb in možnosti kraja, s čim bomo začele in kako bomo to organizirale. Morda bo nekje prvi na vrsti vrtec za otroke, druge kopalnice ali kuhinje za odnašanje kosila na dom...

Brez dvoma je zelo važno vprašanje, koliko je že v naših pogojih mogoče izboljšati položaj delovne žene v vsakdanjem delu in življenju. Zato je pomoč ženam že nekaj let bila ena osnovnih dejavnosti ženskih organizacij. V tem času je bilo marsikaj storjenega, da bi se žene seznanile z naprednejšim načinom gospodinjstva in gospodarstva, vzgoje in nege otrok, pravilne prehrane itd. Razen tega posveča naša proizvodnja vse večjo pažnjo raznim pripomočkom, ki ženi olajšujejo delo.

Razumljivo je, da razbremenitev žene in pomoč družini ni lahka in enostavna naloga. Tudi ne moremo doseči vsega čez noč. Toda prav je, če žene vedno znova, sredi vsakdanjega dela in težav razmišljamo o teh stvareh in se dogovarjamo, kaj bi ukrenile.

Gotovo ste o teh vprašanjih v zadnjem času razpravljale tudi na raznih sestankih, v zvezi z bližnjimi volitvami. Tudi proslave osmega marca potekajo letos v znaku pri-

prav na volitve. Pri tem se bomo posebno potrudile, da bodo vse naše žene prav obveščene o svojih državljskih pravicah in dolžnostih. Udeležba na volitvah bo namreč merilo naše državljske zavednosti.

Praznovanje osmega marca je prodrla do zadnje naše vasi. Že med vojno je postalo tradicija. Naši borci v brigadah so proslavljali ta dan in pošiljali svoje delegate na vaskve proslave. Naše žene so ob pripravah na svoj praznik še bolj poživljale skrbele za borce na položajih. Koliko ljubezni in požrtvovalnosti je bilo vtakano samo v nogavice in perilo, ki so ga šivale za partizane! Vsako leto smo namreč osmi marec praznovali v znamenju tistih nalog, ki jih je kot najvažnejše čutil ves narod. Danes je osmi marec postal dan, ki ga vsa družba posveča delovni ženi in ob katerem se naši ženi izraža priznanje za njeno požrtvovalno delo.

Naj vas, drage tovarišice, letošnji osmi marec spomni težke, a slavne poti, ki smo jo prehodile v petnajstih letih po ustanovitvi AFŽ skupaj z vsemi našimi ljudmi. Da smo si ustvarili to, kar imamo danes in kar nas navdaja z zaupanjem v še lepšo prihodnost.

Dovolite, da vam v teh mislih zaželim čimveč uspeha v vašem delu in vas toplo pozdravim.

Beograd, 23. februarja 1958.

Mara Rupena Osolnik

Novo društvo v Semiču

V torek 25. februarja so se odločile tudi semiške žene in ustanovile novo Društvo za napredok gospodinjstva. Prišlo je 70 zadrugnic in drugih gospodinj, sestanka pa so se udeležile tudi predstavnice občine in poslanski kandidat Tone Pirč, predsednik GPZ Novo mesto. Marsikaj perečega in zanimivega so se pomenile in takoj v začetku se je pokazalo, kako je tako društvo potrebno. Zlasti je žene zanimala pogodbeno proizvodnja v kmetijstvu. Pomagale bodo tudi oskrbovati mladinske delovne brigade na avto cesti z zgodnjim krompirjem, zelenjavo in grozdem.

Več takih posvetov želimo

V nedeljo, 23. februarja, so imele svoj posvet žene iz občine Kostanjevica — Podbočje. Sestanka se je udeležilo okrog 60 žena, od katerih so nekatere prišle tudi po več kot dve uri daleč. To so bile po večini partizanske matere, ki jih resno skrbi, kako dvigniti gospodarstvo svoje občine. Kmetijstvo se prepočasno razvija. Nekateri vasi so zaostale in marsikje se po pašnikih bohoti mah. Treba je plačevati davke, oblačiti otroke, denarja pa ni. Les izsekavajo in ga bo kmalu zmanj-

kalo, letina je bila lani slaba in vse to tare našo kmečko ženo. Najhuje pa je po nekaterih vaseh, da ni složnosti za to ali drugo delo.

Žene so razpravljale največ o kmetijstvu. Potrebni so kmetijski strokovnjaki, da bi pomagali ljudem. Potrebna so gnojila in podobno. Povečati je treba število živine in izboljšati krmosno osnovo, so dejale. Žene so precej razpravljale o cenah umetnih gnojil. Tovariš Somrak, tajnik OZZ, ki je bil navzoč, jim je to pojasnil in potem tudi s številkami dokazal, koliko bi lahko imeli več dohodka, če bi tudi po sedanjih cenah plačevali gnojila. KZ dajejo kmetom na kredit, če kdo nima denarja.

Pereč problem je kostanjevski mlin, ki ne obratuje in kmetje nimajo kaj mleti. Vinarji potrebujejo pomladitve. Precej se bo izboljšalo stanje nekaterih vasi, ko bo dograjena cesta do Prušne vasi. Je pa to še premalo. Cesta je potrebna tudi tistim vasi, ki so blizu hrvaške meje. Te vasi nimajo

možnosti, da bi prodale kmetijske pridelke, zato tudi dohodkov ni. Kmetijske zadruge morajo čimprej izdelati načrte, kaj se bo v posameznih vaseh sadilo in kateri kraji naj bi se prvenstveno bavili z živinorejo, ki bi jim prinašala največje dohodke.

Na sestanku so žene razpravljale o volitvah, o gradnji avtoceste in o oskrbovanju mladinskih brigad z zelenjavo, sadjem in mlekom.

Žene so bile zelo zadovoljne, ker so se sestanka udeležile predstavnice občinskega odbora SZDL tov. Gregl, sekretar komiteja ZK Kupljenik in predsednik KZ Kostanjevica. Ti tovariši so dali ženam nekatera pojasnila in izrazili željo, da bi bili taksi sestanki pogostejši, saj bi prav gotovo vplivali na izboljšanje stanja v občini. Žene pa naj postanejo bolj aktivne in pogumne in naj se ne branimi delati v odborih KZ.

Na tem sestanku je bila izvoljena tudi komisija za ženska vprašanja pri občinskem odboru SZDL.

Priprave v Suhi krajini

Prva leta po osvoboditvi je bila v Žužemberku številna in delavna organizacija AFŽ. Zadnja leta žene močno pogrešajo svojo organizacijo, čeprav sodelujejo v vseh ostalih organizacijah. Da bi se o tem pogovoreli, je občinski odbor SZDL sklical posvetovanje in nato še večje število žena, da bi se pogovorili o sodelovanju žena na

volitvah, o praznovanju Dneva žena in kako bi letos čim boljše proslavili 15. obletnico ustanovitve AFŽ. Žene so se odločile, da bodo ustanovile pri SZDL odsek Društva žena. Izbran je bil tudi odbor, ki bo zastopal žene iz vse občine. Na Dvoru imajo že več let tako organizirane žene in dobro delajo.

V nedeljo 9. marca bo ob 3. uri popoldne proslava Dneva žena z govorom o pomenu praznika in sporedom. Na proslavi bo govoril ženam kandidat za kmetijsko skupino republiške skupščine Tone Pirč. Po proslavi se bodo žene iz okoliških vasi in Žužemberka razvedrile na skupni čajanki v Zadrugnem domu. K.M.

Pozdravi za 8. marec

Iz Peči na Kosmetu smo prejeli daljše pismo, v katerem opisujejo dolenjski fantje zanimivo življenje v vrstah JLA in lepo pozdravljajo vse znanke in domače. Posebej pa so nam naročili, naj za letošnji 8. marec, mednarodni Dan borbenih žena, objavimo njihove pozdrave in čestitke vsem dolenjskim ženam, hkrati s hvaležnostjo, ki jo izraža mladi rod našim materam, borkam, aktivistkam in vsem delovnim ženam. To želijo v imenu vseh drugih fantov tilice bralci našega lista:

Franci Skubic, Pavel Smolji, Anton Kristan, Stanko Srebrnjak, Anton Kosmač, Jože Hren in ostali.

OBLAČENJE IN BARVE

Na cesti, v uradih in drugih je opazimo večkrat prikup. na dekleta, ki pa zaradi svoje obleke oziroma neskladnosti barv ne narede posebnega vtisa. Pri oblačenju moramo namreč upoštevati predvsem barve. Blaga najboljše kvalitete si ne more vsaka privoščiti, lahko pa se z malo manj dobrim in cenejšim biggom okusno obleče, če ima k obleki ali plašču čevlje, torbico, ruto ali kapo primerne barve. Kako neprijeten vtis naredi recimo modro krilo in zelen pulover; najbolj pa bodeta v očih lila in rdeča barva. Lila-sta barva je postala precej priljubljena, vedeti pa moramo, da v nepravni kombinaciji barv prav grdo učinkuje. Če imamo na primer lila-sto obleko, ne smemo imeti na sebi prav nič rdečega, celo rdečilo za ustnice moti. V kombinaciji z lila-sto barvo lahko nosimo le črne, temno rjave ali morda le sive čevlje. Tudi živorezela in rdeča barva se ne ujema. Kadar kupujemo, nas ne sme prevzeti le oblika čevljev ali jopice, temveč pazimo, da izberemo tako barvo, ki se bo ujemala z oblekami in plaščem.

Prodajalka v neki trgovini je mlademu dekletu nasvetovala: »Kar te-le čevlje vzemite, saj lep čevljev povsod pristaja.« To nikakor ni res! Zelo moti tudi karirasto ali pepita krilo v kombinaciji s pikčasto ali rožasto bluzo. Vedeti moramo, da h kariranemu vzorcu blaga ali karkoli črtastru ne smemo nositi nič drugega kot enobarvno bluzo.

Pa še nekaj: okusno oblečeno in če hočemo tudi moderno dekle ne bo nikdar pretiravalo z nakitom. Kako smešno je videti na pepita plašču zaponko z vdelanimi kamni, razen tega pa še dolge, viseče uhanke. Lotiti moramo nakit, ki ga lahko nosimo za takozvane slav. nostne priložnosti in ples. V vsakdanjem življenju, v uradu, tovarni ali sploh pri delu pa nosimo čim manj nakita, zlasti cenenege. Ra.

Kruh zavijajo

Z vsejšim smo novomeške gospodinjke pozdravile bel svileni papir, v katerega so pred nedavnimi začeli v Pekariji zavijati kruh. Skrajni čas je že bil, da so uvedli to novost, kajti le malokje v Sloveniji prodajajo še nezaviti kruh.

Razširjeno varstvo zaposlenih žena

Enakopravnost žene pri nas ni stvar lepih besed. Vsa socialistična zakonodaja je urejena in potrjuje. Nova, zelo pomembna določila so zajeta v Zakonu o delovnih razmerjih, ki še bolj kot dosedanjim predpisom določajo varstvo žene.

Žena, ki je v delovnem razmerju ima ob nosečnosti pravico do porodniškega dopusta, ki po novem zakonu traja 105 dni in ne več le 90 dni, kot je bilo doslej. Nastopa tega dopusta delodajalec ne more odkloniti, če nosečnica preloži potrdilo zdravnika ali javne zdravstvene službe, ki predvideva, da bo porod v naslednjih 45 dneh.

Med porodniškim dopustom ima žena pravico do prejemkov. Če je porodnica pred iztekom porodniškega dopusta dobila pravico na redni letni dopust in ga še ni izkoristila, lahko redni letni dopust izrazi po porodniškem dopustu. To pravico ima porodnica tudi če gre za nezdravljen dopust iz prejšnjega koledarskega leta.

Mati ima pravico na skrajšan delovni čas 6 mesecev po porodu, ne zaradi osebne potrebe, temveč zaradi možnosti prehrane otroka. Torej ni več pogoj, da sama doji. Lahko ga tudi umetno hrani. Zdravnik more

predlagati podaljšanje skrajšanega delovnega časa za največ nadaljnja 2 meseca. Skrajšan delovni čas traja polovico rednega delovnega časa, torej pri delavkah 4 ure dnevno, pri delavkah pa 3 in pol oziroma 4 ure. Če ima mati že zaradi značaja dela skrajšan delovni čas, se upošteva 7 ali 8 urni delovni čas. V delovno dobo pa se tak skrajšan delovni čas šteje v polni, neskrajšani meri.

Važna novost je v tem, da ima mati, ki v družini nima nikogar, ki bi mogel negovati zdravega ali bolnega otroka, pravico do skrajšanega delovnega časa in sicer na 4 ure dnevno tudi po preteku šestih ali osmih mesecev po porodu. Tako skrajšan delovni čas pa lahko traja najdlje do dopolnjenega 3. leta otrokove starosti. Za tak skrajšan delovni čas pa prejema mati le tisti del plače, ki ustreza polnemu delovnemu času, dočim se ji glede delovne dobe tudi takšna zaposlitev šteje kot polna zaposlitev.

Razen tega ima mati — delavka — pravico do izrednega dopusta s pravico nadomestila za plačo od Zavoda za socialno zavarovanje, če mora negovati bolnega otroka in je mnenje

zdravnika, da je nujno potrebno taka nega.

Dopustno ni nosečnico po dopolnjenem četrtem mesecu nosečnosti prenesti ali ji dodeliti drugo delovno mesto izven kraja bivališča oziroma redne zaposlitve, če zdravnik meni, da bi bila taka premostitev nosečnici škodljiva. Podoben predpis velja tudi za matere, ki imajo otroke mlajše od sedmih let.

Premestitev pa je v tem primeru možna le, če mati nanjo pristane. Posebno varstvo uživa nosečnica tudi v primeru likvidacije podjetja odnosno organizacije, v kateri je zaposlena. Nosečnicam in materam z otrokom do enega leta starosti je prepovedano nočno delo, nosečnicam in materam v prvih šestih oziroma osmih mesecih po porodu če otrok živi, pa tudi nadurno delo. Dalje ni dovoljeno žene, ne glede na starost, zaposliti pri delih, ki so zdravju škodljiva ali celo nevarna za življenje, kakor tudi ne pri posebno težkih fizičnih delih. Nosečnice ne smejo opravljati del, pri katerih se njihovo telo stalno in močno stresa, prenaša pritisk; kjer se razvijajo škodljivi plini ali prah, pri delu z rentgenskimi ali radioaktivnimi žarkmi; kjer je treba pogosto dvigati bremena itd. Po četrtem

mesecu nosečnosti je žene treba odstraniti z mest, kjer se delo opravlja stoje in ni moč od časa do časa sedeti, pri strojih na nožni pogon in podobno.

Katera delovna mesta so škodljiva zdravju žen, določijo posebna komisija v vsakem podjetju oziroma pri vsakem delodajalcu.

Novi zakon vsebuje tudi posebne določbe o varstvu invalidov ter mladine. O teh določbah bomo spregovorili prihodnjič.

Splošni del omenjenega zakona določa, da je kaznivo vpisovati v delovno knjižico kakršne koli pohvale, kazni ali negativne podatke o delavcu, kakor tudi razlog prenehanja delovnega razmerja. Določeno je namreč, da je lahko oseba, ki vpisuje v delovno knjižico podatke, škodljive za delavca, kaznovana z denarno kaznijo od 500 do 5000 dinarjev.

Ker je inšpektorat dela čuvar nad izpolnjevanjem pravic, naj se delavec ali delodajalec posvetojeta z njim o vseh spornih vprašanjih. Če kršitelj ne ugodno uveljavljuje, zlasti premoženjsko pravico, preko rednega sodišča ali organov, ki so dolžni, da spor rešijo.

Ob zimskih večerih so urice ob kolovratu še vedno prijeten opravek žena v Beli krajini. Bralka Dolenjskega lista iz Adlešičev je pravkar odločila časnik in spet zavrtela kolovrat...

(Foto: Ivan Mušič)

NON STOP

Trgovsko podjetje Prehrana je uvedlo 24. februarja v poslovalnici Speerija na Glavnem trgu neprekinjen delovni čas. Ker je v neposredni bližini že ena takšna prodajalna, smo mnenja, da prostor ni izbran najugodnejše. Potrošniki iz Kan-dije, Bršljina, okolice gimnazije in Kolonije so izven rednega obratovalnega časa trgovine vezani na nabavo »preko mosta« in na daljavo, kar našim gospodinjstvom gotovo ni najbolj všeč. Na vsak način je ukrep Prehrane hvalevreden, vendar prostor ni najbolj izbran.

Istega dne je neprekinjen delovni čas uvedla tudi drogerija Krka, s čimer je potrošnikom kar tako močno ustrezelo.

Trgovskim podjetjem želimo s takšno pobudo, ki kaže njihovo skrb za potrošnika, čim več uspehov.

Udeleženke kuharskega tečaja iz Loškega potoka pozdravljajo vse bralke Dolenjskega lista. (Foto: Albin Božič, Kočevje)

SKROMNI IN PREPROSTI SO KUJARJEVI Z DOB PRI KOSTANJEVICI. — PREDZADNJO NEDELJO SO NA TEKMOVANJU »POKAJI KAJ ZNAS« V LJUBLJANI DOSEGLI 2. MESTO IN POZELI NAVDUŠENO PRIZNANJE VEČSTOGLAVE MNOŽICE HVALEŽNIH POSLUŠALCEV V DVORANI IN DESETTISOČEV, KI SO JIH SPREMELJALI DOKOL PRI RADIIJSKIM SPREJEMNIKIH, GLOBOKA JE V NAŠIH LJUDEH ŽEJA PO LEPOTI IN UMETNIŠKEM IZZIVLJANJU IN MNOGO IMAMO V VSEH NAŠIH KRAJIH PRISTNIH LJUDSKOPROSVETNIH DELAVCEV. TUDI KUJARJEVI SO MED NJIMI...

Kuharjevi - tamburaška družina

Preteklo nedeljo, 23. februarja, je bila v ljubljanski Operi javna radijska oddaja, kateri je prisostvovalo več sto gledalcev in poslušalcev. Zanimanje za to oddajo je v Ljubljani tako veliko, da so se priveditelji morali preseliti iz Mestnega gledališča v Opero.

Kuharjevi iz Dob pri Kostanjevici so pravi ljudski talenti, doma iz pristne slovenske hiše, ki ima vse značilnosti tistih trdnih kmečkih družin, ki so stoletja čuvali in opajale slovensko ljudsko izročilo, slovensko ljudsko modrost in ljubezen do vsega, kar je bilo lepega in vrednega. To so o Kuharjih potrdila tudi radijska poročila in beležke po naših vodilnih slovenskih časnikih. Skupini petih tamburašev načeluje oče FRANCE KUJAR, ostali trije so sinovi in peti je Kuharjev nečak. Ti neznani talenti, ki so se omenjeno nedeljo tako lepo uveljavili, si izdelujejo instrumente sami.

INSTRUMENTE IZDELUJEJO SAMI

Tisti dan pred nastopom sem jih obiskal na domu. Dobre so prav ljubka vasica, nekoliko vstran od Kostanjevice. Zanimivo je, da je v tej vasi izredno živo zanimanje za ljudsko prosvetno dejavnost. Tu so doma naši najboljši igralci, ki pa imajo poleg tega, da so med

najboljšimi, še eno posebnost, namreč to, da so med najbolj vestnimi. To je značilno za Karlo Kuntaričev, za Tilko Krapežev in za vse Kuharjeve. Prvo, kar me je presenetilo, ko sem vstopil v to preprosto kmečko hišo, je bilo to, da sem gospodarja videl, kako mizarji. Bil je deževen dan in France Kuhar je delal nova okna za svojo hišo, ki jo preureja in obnavlja. Potemtakem ni čudno, da zna Kuhar tudi instrumente sam izdelovati. Pravzaprav je bil prisiljen, da si jih je naredil. Njega dni je Kuhar imel instrumente Prosvetnega društva iz Kostanjevice. Pa se je neke-

ga dne spomnila neka bistra slava v Kostanjevici, da mora te instrumente vrniti! Kuhar jih je sicer vrnil in še danes se na teh instrumentih nekeje nabira prah, toda prej si je na obdevnice domačega poda pred hišo narisal s kredjo njihove oblike, potem jih je pa odpeljal, da je zadostil »bistroumnim« nakani. To je bilo sredi poletja in sredi največjega dela, bil je čas žetve! Toda France Kuhar ni šel na njivo, marveč je stopil k mizi, vzel orodje in začel delati, stari Kuhar, sedemdesetletna korenina, ga je pa gledal in ni nič rekel!

(Nadaljevanje na 8. strani)

SODELOVANJE ENOT JLA V PREDVOLILNEM OBDOBJU

Ljudstvo in armada

V času pred volitvami sodelujejo v mnogih krajih države tudi oficirji in borci JLA na zborovanjih in različnih prireditvah. Vojaški in starešine Vojne pošte 8093 iz Cerkelj so pred kratkim obiskali Rako, Šmarjeto in Belo cerkev z dobro sestavljenim programom. Hoteli so ljudem pokazati, kako živi naša vojska v prostem času. Vaščani so goste pristrčno in toplo sprejeli; znova se je pokazalo, kako tovariški odnos žive med ljudstvom in njegovo Armado, čuvarem svobodne domovine.

Najprej je govoril kapetan I. kl. Miran Beretič, šmarješki domačin, o povezanosti naših narodov z JLA, o življenju, delu in odnosih v Armadi in o njenem velikem deležu pri graditvi socializma. Seveda je povedal tudi marsikaj tehtnega o sodelovanju pripadnikov JLA v predvolilnem obdobju in o

pomenu bližnjih volitev za naš narod in Armado. Ljudje so dolgo ploskali, ko je tovariš Beretič zaključil uvodni del

Po nastopu so ljudje, ki so sprejeli obisk s hvaležno pozornostjo, želeli še takih gostovanj. Može, ki niso služili vo-

nastopa, zdaj pa so prišli na vrsto igralci in pevci. Odigrali so nekaj šaljivih prizorov iz življenja borcev JLA, zapeli več pesmi, pokazali pa so se mojstre tudi z instrumenti. Posebno uspelo se je trudil vojak Jože Ločnikar, ki vodi kvartet (vidite ga tudi na sliki).

jaškega roka v naši Armadi, se kar niso mogli načuditi, da vladajo v vrstah JLA tako tovariški odnosi med oficirji in borci. S pesmijo in dobrim razpoloženjem so bila gostovanja povsod zaključena še z željo: »Nasvidenje!«

Art. poročnik Ivica Doblanovič

FIS-BADGADSTEIN 1958

Med novimi in starimi svetovnimi smučarskimi prvaki v Avstriji

Tauerexpres je veselo sopihal proti Jesenicam. Kratak carinski pregled in že smo nadaljevali pot proti Badgaststeinu, priznani smučarskega prvenstva v alpskih disciplinah. Tudi na drugi strani koroškega predora je pokrajina podobna Gorenjski. Vlak je drvel ob Dravi navzgor. Z vlakom smo opazovali, kako po strugi, ki jo je led precej zožil, plavajo ledeni plošče. Ob reki Berti se je vlak začel vzpenjati po obronkih doline, ki jo na obeh straneh obdajajo visoki vrhovi. Pogled je čudovit: ozka dolina, po kateri se vije Berta, od nje pa avtomobilska cesta. Na cesti so bili avtomobili podobni mravčjem kolonam, ki hite v obe smeri. Se dvajset predorov drug za drugim in izstopili smo v manjšem letoviškem mestu Mallnitz, od koder smo se vsak dan vozili na tekmo skozi 8,5 km dolga predor.

Ze iz vlakom smo videli veliko žičnic - sedežnic. Previsoka cena prevoza pa nam je pregnala želje po vožnji. Ogledali smo si raje mestce, menjali dinarje v šilinge in poskušali dobro in ceneno pivo. Zvečer smo šli eni v kino, drugi na »Maskenball«. Oboro je bilo zanimivo.

Badgaststein je kraj hotelov in žičnic. Hotelov je sicer tudi pri nas dovolj, toda žičnice, žičnice! V neposredni bližini sem našel kar štirinajst vlečnih, sedežnic in gondolskih žičnic, pa najbrž nisem vseh videl. Kraj sam je bil ves v znamenju tekem. Prodajalci vstopnic, prospektov, programov, starih list, posebnih znamk, posebnih dopisnic in ne vem česa še, so kar tekmovali, kdo bo prilepše denarjev, so se že nekaj ur pred pričetkom moškega slaloma začele valiti množice gledalcev na prago. Tudi Slovenci smo bili med zbiralnimi. Pred tekmo sem si še ogledal progo - strahotna! Nam pove Siegfriedova izjava pred startom, ko je rekel: »Kako

Smihelski fantje in dekleta so nam v nedeljo, 2. marca prikazali Gobevo opereto »PLANINSKA ROŽA«. Opereto je nastudiral Ludvik Ahačič, glasbeni del, ter Metod Podbevšek, režija. V glavni vlogi je nastopila sopranistka Jelka Zajc. Opereta je bila izvedena ob spremeljavi orkestra dodolj. Karočarji so v štirih jeziki napovedali začetek. Fanfare so zadonele, več desetstotilna množica je onemela v pričakovanju prvega predvoza. Krasno kot kača se je vžival med vrstami. Kako bodo vozili šele asi, ko je že predvozil tak mojster. Pozabili smo na prezeble noge in srce nam je začelo hitreje utripati. Favoriti so imeli prvih deset števil, borba za prvo mesto bo kratka, a zelo ostra.

Na progo je zavozil Bud Werner - tekmovalci št. 1 in 2 ZDA; dosegel je odlične čase. Avstriji so nestrpno pričakovali svoja ljubljenska Riedra št. 3 in »Zlatega Tonija« št. 4. Rieder je vozil elegantno, divje hitro, da so robniki smučki praskali po snegu in že je z najboljšim časom prišel na cilj. Za njim je vozil Seller. Obidstvo je vpilo, ploskalo in navijalo: vozil je krasno - po najkrajši možni poti, dosegel je bil Rieder pred njim. Nato je startal Cihavci Igaša - rumena nevarnost, večni študent, »človek iz gumijev in še nešteto drugih vzdevkov po kartli simpatičnega Japonca. Na kartli vožnji je potekel ob avstrijski asni. Na cilju mu je premagani Seller iskreno stisnil roko. Nato se je zvrstilo še 70 drugih tekmovalcev, med njimi tudi naši, od katerih je bil najboljši Stefe.

Pred tekmovalci je bil še en tek. Borba je bila še srditejša. Ker je imela Avstrija prednost, sta dva Avstrijca, tekmovala proti enemu Japoncu. Gledalec - Avstriji - so pravili: »Moramo znati! Ali Jori ali Toni, ob razdelitvi nagrad morajo igrati našo himno.« Istega mnenja sta bila tudi temovalca. Vse ali nič, enemu se bo posrečilo in Japonec bo premagal. V takem vzdušju se je začel drugi tek. Oba voznika silajno, naravnost divje in po najkrajši poti, časi pri obeh so bili fantastični. Množica je valovala od navdušenja. Ali bi tudi Igaša izegal? Ne, vozil je zanesljivo in to ga je spravilo ob zmago. Dobil je bronasto medaljo. Na startu se je Riedelovo ime pojavilo na čelu in Avstriji so bili srečni. Mi pa bi zmagali bolj privoščili gibnemu Japoncu.

Videli pa smo, da ni lahko biti svetovni prvak. Ubogi Rieder! Vse je navadno naša novinarja. Ob meni je stal navdušen navijač za Putzi, katero je povzdigoval v oblake. Bolj iz negativisti kot iz prepričanja sem zatiral, da ne bo prva. Pomnil mi je stavo 1:10. Skoda, da nisem sprejel, saj bi lahko prinesel domov krasne Koste. Putzi je dosegel skoraj krasen čas, moji so bili triumfalni in z njim vred vsi domačini. Novi svetovni prvakinja so že čestitali. Mlada, pogumna Norvežanka Inger Björnbaicken s štartno številko 9, pa jim je prekrila račun. Kako se ji je posrečilo doseči za 1,1 sek. boljši čas od Putzi, nam ni bilo razumljivo, saj je bila v prvem teku za 0,9 sekunde slabša in je ni nihče imel za favorita. Nekaj trenutkov kasneje pa je napovedovalec že izjavil: »Nova svetovna prvakinja je Norvežanka.«

Tako srečnega človeka, kot je bila nova prvakinja, še nisem videl. Vrskala je, skakala, poljubovala smuč, palice in vsakogar, ki ga je dosegla. Izjavila je, da bi poljubila ves svet, če bi bila srečna. To je bilo presenečenje dneva. Reporterji vseh narodnosti so vrli na cilj. Niso jih zadrale niti vrvi niti kordon žandarmerije. Radijski reporterji so tekmovali, kdo bo prej dobil njeno izjavo. Med prvimi je bil pri njej

od tega 28 žensk in le 3 moške. To je 90,3% ženskih učnih možnosti. Od občinskega središča oddaljene šole so nižjeorganizirane. V Božakovem, Dragah, Draščih in Selah pri Jugorju je treba priskrbeti k eni učilnici še drugo ali pa učence višjih razredov prešolati v Metliko in Suhor.

4. V mirenški občini imajo le 2 višjeorganizirani osnovni šoli,

ki imata kar dobre delovne pogoje. Učne moči so same ženske. V številnih izražen učni uspeh je za take pogoje nekoliko prenek. V Sentrupertu je bilo precej strogo ocenjevanje, saj imajo v I. in IV. razredu le 60% učenca, v II. pa samo 56,3%. To vprašanje je Sentrupertu morala učiteljsko glosje preštudirati in najti rešitve vrniti v obliki. (Nadaljevanje sledi)

Vilma Širkova 80-letnica

24. februarja je v Metliki praznovala osemdesetletnico rojstva Vilma Širkova roj. Ganglova, nekdanja kiparja Alojzija Gangla in sestra knjižničarke Engelberta Gangla.

Jubilantka, katere življenje se je odvijalo predvsem v rodni Metliki, je tesno zrasla z javnim in kulturnim življenjem v mestu. V mladih letih je pomagala svojem očetu, ki je bil občinski tajnik, v njegovi pisarni, pozneje, ko je oboje, pa je samostojno vodila vse pisarniške posle. Ko je po njegovi smrti l. 1909 zaprosila na občini za razpisano tajniško mesto, je tedaj občinski odbor njeno prošnjo zavrnil, čeprav je imela vsa potrebna kvalifikacija. Glavni vzrok je bil pač, da je bila žena, žene pa takrat v takih javnih službah niso bile zažele. Klub temu pa se Vilma ni zaprla v ožek krog družine, ampak jo še naprej najdemo delavno v vsem takratnem naprednem društvenem življenju. Sodelovala je pri narodni čitalnici kot peva in zlasti kot igralka in je na starem čitalniškem odru ustvarila svojo številno občuteno podanih odrskih podob. Nepogrešljiva je bila tudi pri tamburaškem zboru, ki ga je vodil pokojni Anton Mucha.

Ob bratovi smrti se je že mlada navdušila za sokolsko delo in je l. 1922 kumovala novemu mlaporu metliškega Sokola. Prav tako je ob enem z bratom Engelbertom l. 1928 kumovala prvi motorni brizgalji v Metliki, štiri leta ka-

sneje pa ji je za njene zasluge to društvo podelilo častno članstvo. Vendar pa je bilo življenje ljubikanke bolj redko posuto z rožami. Številni udarci in smrti v družini, od katerih je bila zlasti močno boleča tista, ko so ji Nemci v septembru 1943 pri bombardiranju Novega mesta ubili svačinjo in nečakinja, nenadna smrt moža dr. Ivana Širka in končno pred osmimi leti še smrt ljubije-

nega brata Engelberta, vse to je močno prizadelo njeno občutljivo srce.

Danes osemdesetletna Vilma Širkova živi s svojo hčerko učiteljico v tistem domu na metliškem Mestnem trgu. Živi sredi bogatih

spominov in rož, ki so njena ljubljena in katerih cvetja in zelenja je njena hiša polna skozi vse leto. Naj bo sredi teh rož in dobrih src zaslužni in spoštovani Metličanki, jesen njene življenja topla in prijetna!

»DNEVI NASE SREČE« na novomeškem odru

Dijaki novomeške gimnazije bodo v marcu igrali komedijo Dnevi naše sreče, ki jo je spisal Francoz Claude-André Puget in prevedel slovenski pisatelj Ciril Kosmač. Komedijo je pripravila in režirala osmošolka Manja Vukovič, načrt za sceno je naredila Desna Burazor, inspicient pa bo Marjan Hudoklin, tudi osmošolac. Komedijo bodo igrali 8. marca ob štirih popoldnih za mladino, v torek 11. marca ob osmih zvečer pa za odrasle.

Mladji igralci vjudno vabijo prijatelje mladine k obisku. Dohodke bodo porabili za zaključno ekskurzijo.

Večerna gimnazija v Metliki

11. februarja je začel delovati v Metliki VEČERNA GIMNAZIJA ZA ODRASLE. Poun oz. predavatelj za 2. in 3. razred gimnazije obiskuje nad 30 mladih ljudi, prijavljenih pa je bilo malo več. Ker pa je bilo za 1. in 4. razred nazaj premalo prijav, se začeli s predavanji je v omenjenih dveh razredih. Na željo udeležencev imajo predavanja trikrat tedensko po 5 ur.

Večerna gimnazija za odrasle naj nudi splošno srednješolsko izobrazbo tistim, ki si je iz najrazličnejših razlogov prej niso mogli pridobiti. Med prijavljenimi je zlasti mnogo tistih, ki bi se želeli izučiti kakšne obrti ali nadaljevati s šolanjem na industrijskih ali srednjih strokovnih šolah, kar doslej zaradi pomanjkljive osnovne izobrazbe niso mogli. Vsi udeleženci kažejo zelo veliko voljo za delo in upamo, da bodo po zaključku predavanja lahko uspešno opravili privatne izpite čez 2. ali 3. razred gimnazije. V javnosti namenjajo s to obliko izobraževalnega dela nadaljevanje in s tem mnogim omogočiti, da si pridobijo nujno srednješolsko kvalifikacijo. Šole so organizirali in v njej tudi predavajo člani učiteljskega zbora metliške gimnazije.

Novi trikratni svetovni smučarski prvak Toni Seller

drugi tek gledalec pa so imeli pol ure časa za izmenjavno mnenje. Ob meni je stal navdušen navijač za Putzi, katero je povzdigoval v oblake. Bolj iz negativisti kot iz prepričanja sem zatiral, da ne bo prva. Pomnil mi je stavo 1:10. Skoda, da nisem sprejel, saj bi lahko prinesel domov krasne Koste. Putzi je dosegel skoraj krasen čas, moji so bili triumfalni in z njim vred vsi domačini. Novi svetovni prvakinja so že čestitali. Mlada, pogumna Norvežanka Inger Björnbaicken s štartno številko 9, pa jim je prekrila račun. Kako se ji je posrečilo doseči za 1,1 sek. boljši čas od Putzi, nam ni bilo razumljivo, saj je bila v prvem teku za 0,9 sekunde slabša in je ni nihče imel za favorita. Nekaj trenutkov kasneje pa je napovedovalec že izjavil: »Nova svetovna prvakinja je Norvežanka.«

Tako srečnega človeka, kot je bila nova prvakinja, še nisem videl. Vrskala je, skakala, poljubovala smuč, palice in vsakogar, ki ga je dosegla. Izjavila je, da bi poljubila ves svet, če bi bila srečna. To je bilo presenečenje dneva. Reporterji vseh narodnosti so vrli na cilj. Niso jih zadrale niti vrvi niti kordon žandarmerije. Radijski reporterji so tekmovali, kdo bo prej dobil njeno izjavo. Med prvimi je bil pri njej

reporter Radia Ljubljana Slavko Urek je bil nervozen, ves iz sebe srečna je vrskala in nekaj govorila v mikrofon. Magnetofonski trak je tekel, postajala je ena najzanimivejših reportaž iz Badgaststeina. Urek je bil vesel: »To bo nekaj za naše poslušalce, izjava takoj po zmagi.« Zai pa te oddaje poslušalci niste slišali. Urek je bil nevožen, ves iz sebe in namesto, da bi magnetofon odprl za sprejemanje, je ga naravnost na poslušanje in tako trak ni zabeležil vsega veskanja. V takem primeru jeza ne pomaga nič. Popovnja jo je moral prosiiti za izjavo, a ta ni bila več tako vroča kot prva. Teško smo pridobili kakšno novo Slavico. Tudi drugi tek je vozila lepo. Manjka pa ji treniranja na žičnicah in težkih temo. Plasilara se je na 20. mestu.

S tekmovalci smo se vračali zadovoljni. Zenski slalom je bil res eleganten, za oko celo lepši od moškega, bil je bolj tekoč. Naslednjega dne smo Slovenci navijali na hokejski tekmi za HK Ljubljano, ki je igrala s HC Badgaststein. Čeprav smo se v tekmi vili, smo morali prepušiti zmago boljšim domačinom z rezultatom 2:6. Med tekmo pa je predsednik FIS razdelil prve medalje in nagrade tega tekmovalca.

Nace Bukovec

Mimogrede

Predzadnja številka Pavlihe je prinesla na 6. strani pod naslovom »Vi vprašujete - mi odgovorjamo« tole poročilo iz Novega mesta:

»V Novem mestu so začeli plenum Obrtne zbornice LRS s koncertom. Za uvod so novomeški pevci zapeli nekaj pesmi, da bi se videlo, kako doljenjski obrtniki sprejemajo svoje predstavnike. Končalo pa se je s slavnostnim kosilom. Slišim, da to ni bilo nič proti seji plenuma, ki je bila na Pohorju. Kaj menite o tem?

— Da je to lep primer kooperacije obrti s kulturo, gostinstvom in turizmom.«

Da ima Pavliha dolg nos in ga vtika v usako stvar, če je potrebno ali ne, vemo; da ima pa tako bore malo posluha za stvar samo, ki se je, kot se nikjer pričela s kulturnim nastopom, pa res nismo verjeli. Škoda le, da Pavlihe ni bilo osebno na »slavnostnem« kosilu, ki je po njegovem zaključilo plenum. Morda bi tedaj dobil kakke bolj kooperacijske misli!

Iz Cerkelj nam pišejo

Dolenjci, ki služimo vojaški rok v Cerklah, prav lepo pozdravljamo vse naročnike našega lista, vse domače, zlasti pa fante in dekleta: FRANC DRAB, FRANC BEVC, SLAVKO ŠKODA, FRANC MEDVED in ALBIN GORSE.

Lep pogreb dr. Martina Malnarica

Kakor smo že poročali v našem listu, je umrl v Dubrovniku belokranjski rojak iz Cernomlja dr. Martin Malnaric. Po pokopu je bil sloer odvneti, vendar je užival velik ugled pri svojih znanjih in poštenosti. Pokopan je bil na Dolenjski pokopališču. Po veliki spremstvu za stopnikov uradov, arhivov, muzejev, šolske mladine in Dubrovčanov. Takoj so bili storjeni potrebni ukrepi, da se ohranijo zapiski in literarna zapuščina pokojnega za Belokranjski muzej in upamo, da bo črnokranjska občina storila potrebne korake, da se bi zapuščina, ki nima za privatnika posebne vrednosti, ohranila, zlasti ker je bila o tem uradno obveščena iz Dubrovnika.

Šahovski turnir pionirjev

za prvenstvo posameznikov na novomeški gimnaziji je bil zaključen v nedeljo, 2. marca. V skupini starejših pionirjev si delila prvo in drugo mesto četrtolca Kopač in Hodnik z 12 in pol točkami. Sledijo: Jare (10 in pol), Kastelic, Brulc in Svetličič (vsi po 10 točk).

Po skupini mlajših pionirjev so prva 4 mesta zasedli prvošolci in prva 4 mestu (13 in pol), Klopčič (13), Bugar (12 in pol) in Uhan (11 in pol). Peto in šesto mesto si delila prvošolci Benčina in drugošolci Medle z 11 točkami.

Vse kaže, da se pionirji novomeške gimnazije letos resno pripravljajo na okrajno šahovsko prvenstvo. Ker verjetno tudi laniški okrajni prvaki iz Mirenke doline ne počivajo, niti ne črnokranjski pionirji, ki so obeta, da bo na letošnjem okrajnem šahovskem prvenstvu pionirjev borba za prvo mesto še bolj napeta kot lanske leto.

M. D.

DOSLEJ NAJBOLJŠA LETINA

PODATKI O KMETIJSKI PROIZVODNJI V 1957. LETU

Po podatkih Zveznega zavoda za statistiko smo pridelali lani v Jugoslaviji 310.000 vagonov pšenice, 28.000 vagonov rži in 60.400 vagonov ječmene. Zelo dobro je obrodila tudi koruza — 556.000 vagonov, konoplja, sladkorna pesa, krompir itd.

To je doslej največja kmetijska proizvodnja v letih po vojni in je precej višja od povprečja. Izredno dobra letina je posledica ugodnih vremenskih razmer, v precejšnji meri pa tudi ukrepov v kmetijstvu. Tako smo zasejali precej več površin kot 1956. leta in povečala se je potrošnja umetnih gnojil ter kakovostnih semen. Zanimivo je tudi, da je donos na hektar pri kmetijskih gospodarstvih in zadrugah znatno višji kot pri zasebnih proizvajalcih.

V sadjarstvu je bila za preteklo leto značilna slaba letina jabolk, ki smo jih pridelali le 10.500 vagonov, medtem ko je pridelale sliv, 59.200 vagonov, in grozdja, 90.000 vagonov, precej boljši kot pretekla leta. Računajo, da je bil pridelalek jabolk za 24 odstotkov manjši kot 1956. leta.

Gospodarska korist pitanja mladih govedi

Praktična sadjarska žaga

Sadjarstvo in vrtnarstvo v Ljubljani ima v prodaji »žago vejarko«. Ta žaga je zelo praktična, ker se nasadi na dolg kol, ki se da se podaljšati, tako da sadjar lahko žaga in obžaguje dreve v višini petih metrov ali še višje in pri tem ne potrebuje lestve.

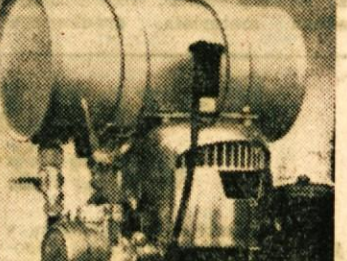

Sadjarji, ki so to žago preiskovali in si jo nabavili, so zelo zadovoljni, ker gre obrezovanje zelo hitro in brez nevarnosti od rok in ni treba prenašati težke lestve, s katero se večje lahko grdo rani in odlomi cvetne lesi.

To žago si je zamislil in jo dal tudi prvo izdelati naš dopisnik Božo Račič, ki se je včasih ukvarjal s sadjarstvom. Agromoskafakulteta — oddelke za sadjarstvo — je ocenila to orodje kot zelo praktično. Zato naj bi naši sadjarji segli po tem koristnem orodju in si olajšali delo pri obrezovanju sadnega drevja.

2000 motorčkov

Kakor poroča Slovenski Jadran iz Kopra, je letos tovarna motornih koles TOMOS IZ KOPRA pričela izdelovati v lastni konstrukciji majhen pogonski motorček, ki bo koristno služil za razne pogoje v obrtnih delavnicah, zlasti pa v kmetijstvu. Pogonski motor ima 1,6 konjske moči. V tovarni ga izdelujejo serijsko in dobavljajo v treh variantah. Vse kaže, da bo zelo uspešno.

Kočki znesejo največ jajc v prvem in drugem letu starosti. V tretjem letu nemost tako pada, da se kokoši ne izplača več rediti. Prav zaradi tega ne bomo redili kokoši starejše od dveh let.

Tekom te zime bo urejena umetna valnica pri Kmetijski šoli Gm, ki jo ureja Gospodarska poslovna zveza v Novem mestu. Gospodinj! Naročite enodnevne piščance pri kmetijskih zadrugah, ki bodo potrebovali Gospodarski poslovni zvezi v Novem mestu, da vam bo okrepila pravočasno dobavo želene količine čistopasemskih piščancev šajerske pasme!

Jožica Cudovan

Po drugi svetovni vojni se je način prehrane ljudi v svetu močno spremenil. Živalske maske so danes v velikem odstotku nadomeščajo z maslobo in rastlinskega izvora. Svetovno tržišče se je zaradi tega preusmerilo na iskanje mesnatega tipa govedi. Temu primeroma je tudi cena mlade dopitane živine večja kot pa cena dopitanih volov. Znano je tudi, da mlada živina hitreje pridobiva na teži in da porabi za 1 kg prirastka manj krme kakor pa vol. Mlada živina pridobiva namreč na prirastku mesa, vol pa v glavnem na prirastku masti. Za prirastek masti, ki je visoko kalorična hrana, pa je potrebno več krme. Gospodarska prednost pitanja mladih govedi pred volji je torej dvojna:

1. mlade dopitane živale dosežejo boljše ceno pri prodaji,

2. mlade živale v pitanju porabijo manj krme za kilogram prirastka.

Pri pitanju volov je edina gospodarska pridobitev v avansu, to je v zvišanju cene dopitane volu v primeri s klavno ceno pred pitanjem. Ta avans je pravzaprav rešitelj rentabilnosti pri pitanju volov, ki pa je kljub temu veliko nižja kot pa pri pitanju mlade živine.

Ali ne želimo bolje zaslužiti?

Če hoče kmet-proizvajalec pri pitanju živine več zaslužiti in če hoče kmetijska zadruga pri tem povečati svojo akumulacijo, se mora preusmeriti v pitanju živine na pitanje mladih govedi in sčasoma opustiti pitanje volov.

Oglejmo si preprosto računico, ki bi prišla v poštev pri ugotavljanju pitanja mlade živine. Vzel bom primer Suhe krajine, kjer je moje delovno področje. Za leto 1956 ima Suha krajina (območje občine Žužemberk) v planu pitanje okrog 350 govedi. Kakšna bi bila razlika v čistem dohodku, če bi pitali mlado živino (predvsem bikce), ki bi z enim letom dosegli 400 kg žive teže v primeri s pitanjem volov?

Na številnih poizkusih pitanja na posestvu Kmetijskega znanstvenega zavoda je ugotovljeno, da je potrebno za pitanje odraslega goveda, da pridobiva dnevno 1,30 kg na prirastku, dati sledeči obrok krme: sena 12 kg, krompirja 16 kg, močnih krmil 1 kg.

Vzemimo, da pitanje traja 100 dni in je za to potrebno: sena 1200 kg po 10 din — 12.000 din, 1600 kg krompirja po 7 din — 11.200 din, 100 kg močnih krmil

po 32 din — 3200 din, skupaj 26.400 din.

Ta vol je pridobil dnevno 1,30 kg in je tehtal pred pitanjem 470 kg, ob dopitanju pa tehta 600 kg. Pred pitanjem je bila klavna vrednost vola 125 dinarjev za 1 kg, to je 470 × 125 = 58.750 din, ob koncu pitanja pa je dosegel ceno 150 din za 1 kg ali 600 kg × 150 din je 90.000 din. Od teh 90.000 din odštejemo vrednost porabljene krme, to je 26.400 din in ostane torej za delo 4950 din brez upoštevanja vrednosti proizvedenega goveda. Pri 320 govedih bi torej ostalo rejcem za delo 4950 dinarjev × 350 to je 1.532.500 din.

Da dopitamo bikca od poroda po 400 kg žive teže, porabimo po ugotovitvah istega zavoda povprečno: polnomastnega mleka 200 litrov po 20 din — 4000 din, posnetega mleka 500 litrov po 10 din — 5000 din, močnih krmil 800 kg po 32 din — 25.600 din, sena 1000 kg po 10 din — 10.000 din, silaže 1200

kilogramov po 3 din — 3600 din, pese 600 kg po 4 din — 2400 din, ostalih dodatkov 20 kg po 120 dinarjev — 2400 din; skupaj 53.000 din.

Tako govedo doseže ceno okrog 230 din za 1 kg ali 400 kg × 230 din je 92.000 din. Rejcu ostane brez obračuna goveda 39.000 din pri enem dopitnem govedu.

Pri 350 govedih bi torej ostalo rejcem 39.000 din × 350, to je 13.650.000 din ali 12.117.500 din več, kakor pa pri pitanju volov.

Razmerje rentabilnosti je 13 milijonov 650.000 dinarjev proti 1.532.500.

Osemkrat večji dohodek

Pitanje mlade živine torej donasa osemkrat večji dohodek, kakor pa pitanje volov. Ali je torej upravičeno stališče kmetijske zadruge, ki trdi, da je nemogoče ovrči pitanje volov z ozirom na stoletno tradicijo v Suhi krajini? Ali ni potrebno, da se nekatere kmetijske za-

Za večje donose v perutninarstvu

Malo kmečkih gospodarstev je, ki posvečajo perutninarstvu kaj več pozornosti in se trudijo za večje donose te panoge. V splošnem gledamo perutnino pri hiši kot nepotrebno nadlego, ki brska po njah, stika po dvoriščih in dela škodo po vrtovih. Gospodarje razveseli le takrat, ko pride pečena na mizo.

Dnevni dohodki pri perutnini res niso posebno veliki. Ako pa prejmete vsega leta šestdeseto, dobimo kar lep znesek. Nešteto

gospodinj krije stroške gospodinjstva ravno z jajci in perutnino. Kako pomembna je perutnina za naš narodni dohodek, nam dokazuje to, da zavzema kot izvozni predmet kmetijske proizvodnje tretje mesto, za poljedelstvom in živinorejo.

Reja perutnine pri kmečkih gospodarstvih niti ni draga. Zlasti v poletnih mesecih si išče krmo pretežno sama, ako ji nudimo neomejen izpust in s tem seveda tudi pašo. Gotovo drži to, da vsaka pasma perutnine ne mara za pašo in je odvisna od hrane, katero ji pokladamo. Najbolj hvaljevna za pašo je štajerska. Neomejen izpust ji prav prija in nam tekem dneva res ne bo nikoli delala nadloge pred pragom. Koliko zrnja, raznih odpadkov iz gospodinjstva in gospodarstva bi ostalo neizkoriščenih, če ne bi bilo perutnine. Ta pa si vse to poišče in nam jih vrne v obliki jajc in mesa. Prav malo denarja, več pa dobre volje in razumevanja nas bi veljalo, da bi obično povečali dohodek v perutninarstvu. Kljub dobri krmi nam perutnina ne bo dajala večjih donosov, dokler jo bomo zapirali v temne hleve skupaj z govejo živino ali na podstrešju svinjakov, ki so iz vseh strani odprta in so kokoši izpostavljene prepihu. Taki neprimerni prostori močno vplivajo na zmanjšanje nesnosti. Prav tako bomo morali spremeniti način prehrane v zimskih mesecih, oskrbeti donosnejše pasme in izločiti prestare kokoši.

Kokoške lahko uredimo z malenkostnimi stroški. V ta namen preučenim prostor v že obstoječem gospodarskem posloju, da tako izkoristimo prostor in prihranimo denar. Za preureditev bomo porabili stare in za predelavo neuporabne deske. Stene bomo naredili enojne, pozimi pa jih obložimo s koruznico ali slamo, da bo topleje. Na 1 kv. m prostora računamo do 5 živali.

Cilj slehernega perutninarja je, da mu kokoši nesejo najbolj v zimskem času, ko so jajca najdražja. Za dobro nesnost je predpogoj pravilna sestava hrane, ki jo pokladamo perutnini vsak dan. Predolga razprava bi nastala ako bi podrobno analizirali sestavo jajca in njegovo

Kadar urejamo prostor za kur-nico ne smemo pozabiti na okna. Svetloba v kurnici je važna zlasti v zimskem času, ko so dnevi kratki, ker je tudi svetloba tisti čim, ki vpliva na nesnost. Na 4 kvadratne metre površine računamo 1 kv. m veliko okno. V ta namen lahko porabimo stara okna, katere preuredimo tako, da bomo porabili manjše dele stekla, ki jih za drug namen ne moremo porabiti. Okno namestimo tako, da bo kurnica enakomerno osvetljena. Temnih kotov v kurnici naj ne bo, ker so le zavetisce za kokoši škodljiv mrčes.

Zračenje kurnice je prav tako pomembno, zračenje stano-van, kjer prebivajo ljudje. Kurnico pozimi redno prezračimo, poleti pa zamenjamo zastekleno okno z žično mrežo, da bo v kurnici vedno čist zrak in ne bo prevroče. V kurnico namestimo grede v obliki stopnic, da pridobimo na prostoru. Lette za grede naj bodo 6 cm široke, robove izgladimo. Nepravilno je, ako namestimo v kurnico grede z okroglimi ali ostrimi robmi. Letva, ki jo uporabljamo v tem primeru raje ostala na tleh, kakor uporabljamo neprimerno naprave v kurnici. Ob stene kurnice namestimo gnezda v izmeri 30 x 30 x 40 centimetrov. Na eno gnezdo računamo 2 do 4 kokoši. Zatiči moramo, da bo kurnica vedno čista, prav tako gnezda. V nasprotnem primeru bodo kokoši iskale še vedno prostor na podstrešju težko dostopnih poslopj. Zato je bolje, da »izgubljamo« čas pri čiščenju kurnice, kakor z iskanjem jajc po skritih gnezdih.

Med škrobnata krmila spada žito, otrobi in krompir. V zimskem času nadomestimo zeleno pašo s posušeno mlado travo, mladimi deteljami (zlasti z lucerno), senenim zdrobom, svežim rdečim korenčkom, peso in z vzkližimi žiti (oves in ječmen). Žitne klice posebno ugodno vplivajo na dobro nesnost in valitnost.

Predvsem moramo poznati krmila, ki jih ločimo v tri skupine — v beljakovinska, škrobnata in zelenjavna — sočna krmna. Med prva spadajo posneto mleko in pinjence, ki je na voljo pri vsakem kmečkem gospodarstvu. Mleko dajemo sveže ali popolnoma skisano 1 do 2 del dnevno po živali. Druga beljakovinska krmila so še sveža krm, suhi kvas, oljne pogate, ribja moka, krvna moka itd.

Med škrobnata krmila spada žito, otrobi in krompir. V zimskem času nadomestimo zeleno pašo s posušeno mlado travo, mladimi deteljami (zlasti z lucerno), senenim zdrobom, svežim rdečim korenčkom, peso in z vzkližimi žiti (oves in ječmen). Žitne klice posebno ugodno vplivajo na dobro nesnost in valitnost.

Kočki znesejo največ jajc v prvem in drugem letu starosti. V tretjem letu nemost tako pada, da se kokoši ne izplača več rediti. Prav zaradi tega ne bomo redili kokoši starejše od dveh let.

Tekom te zime bo urejena umetna valnica pri Kmetijski šoli Gm, ki jo ureja Gospodarska poslovna zveza v Novem mestu. Gospodinj! Naročite enodnevne piščance pri kmetijskih zadrugah, ki bodo potrebovali Gospodarski poslovni zvezi v Novem mestu, da vam bo okrepila pravočasno dobavo želene količine čistopasemskih piščancev šajerske pasme!

Jožica Cudovan

Pogodba naj drži!

Pogodbeni odnosi med zadrugami in zadrugniki za večje hektarske donose so lani v našem okraju zajeli 426 hektarov, to je 1,6 odstotka vseh obdelovalnih površin v okraju.

Izračun je pokazal, da so bili dohodki na teh površinah za povprečno 60.000 din po hektarju večji kot na nepogodbenih površinah. Pri 426 hektarjih znaša to 20 milijonov din več narodnega dohodka. Če bi zajeli v pogodbeno sodelovanje za večje hektarske donose vsaj 20

odstotkov obdelovalnih površin, bi to zneslo letno 360 milijonov več dohodkov!

Zadruge bi morale prvenstveno odkupiti kmetijske viške od pogodbenikov, potem šele od drugih. Tega nekatere niso storile, zato so primeri, da so ravno zadrugnikom, ki so v pogodbenem sodelovanju z zadrugami, dohodki manjši.

DROBNE IZ ŠMARJETE

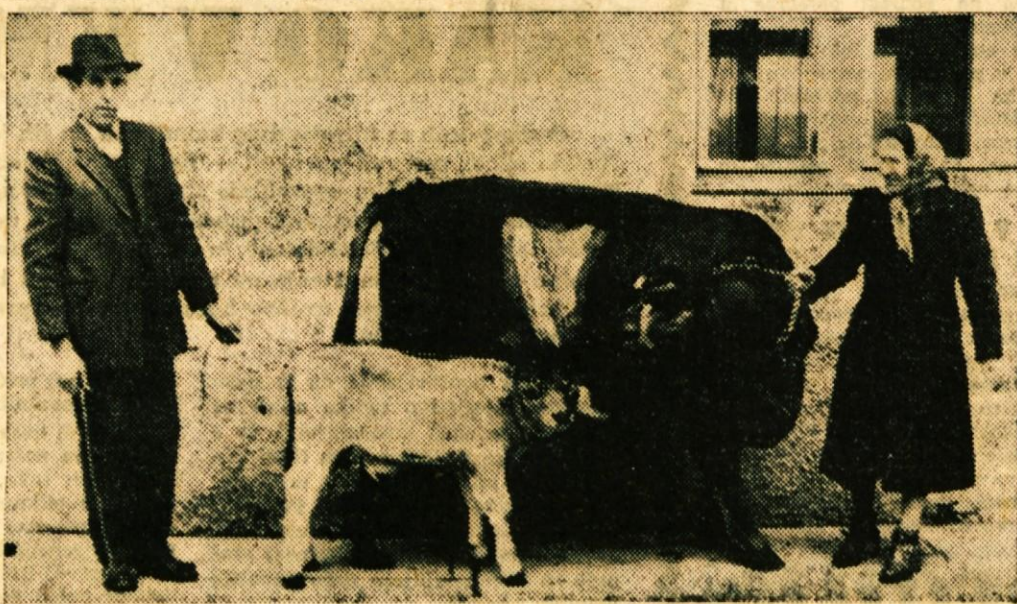
25. februarja so imeli mladi modelarji v Šmarjeti svoj ustanovni občni zbor. Modelar Blažič, p. b. budnik za klub, je v Novem mestu končal inštruktorski tečaj. On je blagajnik kluba, predsednik pa je mladinec Jerman, ki je zelo uspešen in vreden gospodar. Mladi modelarji imajo v delu že 4 modele. Želimo jim čimveč uspehov pri osvajanju neba.

Tudi šmarjska knjižnica napreduje pod vodstvom tov. Franca Pieteršiča. Imajo precej knjig, ki si jih mladina pridno izposoja in bere. Tovariši Glavan pa je po-

do dosegli višje pridelke, ti pridelki ostali neprodani. To je groba napaka. Ena od obveznosti zadruge v takem pogodbem sodelovanju je odkup viškov, ki so bili doseženi s takim sodelovanjem. Pogodba je obvezna v celoti za oba pogodbenika, zato se take kršitve ne bi smele dogajati.

Telesnovzgojno delo se v Šmarjeti pod vodstvom Franca Glavana lepo razvija. Povedal je, da zelo pogrešajo telovadnico za delo v posmrskem času. Sedaj, ko se odpira letna sezona, bodo spet pričeli z vajami na prostem. Gojijo odbojko, košarko, mali rokomet, proste vaje in lahkoatletiko. S pomočjo Okrajne zveze so pred kratkim dobili nekaj rekvizitov.

Ferdinand Zadnik iz Gorice vasi je 27. januarja ponoči poklical Veterinarsko bolnico v Kočevju, da krava ne more teliti. Veterinarji so takoj prihiteli in ugotovili, da zaradi velikega plodu ne bo mogel normalen porod. Takoj so spravili kravo v veterinarsko bolnico. Z operacijo »caesarski rez« so rešili kravo in telčka, s katerima sta lastnika osmi dan po operaciji vesela in zadovoljna zapustila spretno in požrtvovalno veterinarje. (Foto Božič, Kočevje)

Ferdinand Zadnik iz Gorice vasi je 27. januarja ponoči poklical Veterinarsko bolnico v Kočevju, da krava ne more teliti. Veterinarji so takoj prihiteli in ugotovili, da zaradi velikega plodu ne bo mogel normalen porod. Takoj so spravili kravo v veterinarsko bolnico. Z operacijo »caesarski rez« so rešili kravo in telčka, s katerima sta lastnika osmi dan po operaciji vesela in zadovoljna zapustila spretno in požrtvovalno veterinarje. (Foto Božič, Kočevje)

Glavni nalogi Gospodarske poslovne zveze

(Prenos s 5. strani)

proizvodnje do končnega vnovčevanja blagovnih preesekov zagotovilo o rentabilnosti takega pogodbenega odnosa, na podlagi doseženega večjega hektarskega pridelka in možnosti njegovega vnovčevanja, in sicer po čim krajši poti (kmetijska zadruga — potrošnik) ali pa preko nadaljnjih pogodbenih odnosov za krmiljenje živine, prašičev itd.

V letu 1957 je imela Gospodarska poslovna zveza pogodbeno odnose za pridelavo semenskega krompirja predvsem na trebanjskem področju, kjer je bilo okrog 30 vagonov priznane semenskega krompirja. Pri odkupu so nekatere kmetijske zadruge naredile napako v tem, da niso upoštevali pri odkupu

trgovinskega krompirja predvsem tiste proizvajalce, ki so bili v pogodbenem odnosu za pridelovanje semenskega krompirja, kajti oni bi morali imeti prvenstvo pri odkupu. Zaradi tega so nastale na tem sektorju negativne posledice, katere bo v bodoče treba odločno odpraviti.

Razen navedenih nalog bo imela Gospodarska poslovna zveza tudi veliko skrb in odgovornost s preskrbo delovnih brigad pri gradnji avto ceste. Ta naloga je tudi povezana z organizacijo pogodbenih kmetijskih proizvodnje in z vključevanjem kmetijskih zadrug v te akcije, da bodo vse dolžnosti Gospodarske poslovne zveze tudi na tem področju dejansko in uspešno izvršene!

Pred pojavom trtne uši (pred letom 1880) v Evropi pa tudi pri nas sploh niso poznali in ne imeli trt, ki jih danes imenujemo samorodnice. Takrat so po naših krajih imeli le staro domačo evropsko trto, ki jo sedaj imenujemo »zlahno«. Trt ni bilo treba cepiti ne škropiti. Razmnoževali so jih s ključi, korenjaki in grobanjem, pač tako, kakor je komu bolj ustrezalo.

Ko se je leta 1868 pojavila v Franciji trtna uš, je bilo konec starega preprostega vinogradništva. Iz Francije se je namreč vrnula us bliskovito širila v vse evropske vinorodne dežele (kot sedaj ameriški kapar in koloradski hrošč). Trtno uš so sicer začeli zatirati z ogljikovim žveplecem in z različnimi predpisi, toda vse te akcije niso rodile zaželenega uspeha. Trta se je sušila, vinski grli so postajali pusti in golji. Vinogradnike v Franciji in pri nas je prevzel preplah, ker je kazalo, da vinske trte sploh ne bo mogoče več gojiti.

AMERIŠKE TRTE REŠILO VINOGARDNIŠTVO

V tej stiski je francoski strokovnjak Lalliman opozoril obupajoče vinogradnike in strokovnjake na odpornost ameriških vrst trte proti uši. V Ameriki so namreč že od nekdaj rasele posebne trte, ki se razlikujejo od evropsko-azijskih trt (vitis silvestris). Na koreninah teh ameriških trt trtna uš ni delala take škode kot na koreninah evropskih trt, ker je ta (ameriška) trtna v dolgi borbi s trtno ušjo postala proti uši odporna — imuna. Evropska trta pa je bila za trtno uš prava slaščica.

Razumljivo, da so Francozi takoj začeli uvažati iz Amerike proti trtni uši odporne

Od kdaj poznamo trte samorodnice in zakaj so se razširile

trte. Iz Francije so se nato te odporne trte širile v ostale evropske vinorodne dežele, saj so bili Francozi pionirji napredka v vinogradništvu in so se k njim hoteli učit novega vinogradništva strokovnjaki iz ostalih vinorodnih dežel.

MED AMERIŠKIMI TRTAMI SO UVOZILI IZ AMERIKE TUDI DANAŠNJE STARE SAMORODNICE

Med trtami, ki so jih za obnovo po trtni uši uničenih vinogradov uvozili iz Amerike, so bile trte, ki niso rodile grozdja in so jih uporabljali le za cepljenje, pa tudi trte, ki so rodile grozdje. Poslednje so bile naravni in tudi umetni križanci raznih ameriških trt, ki so jih posebej odbirali in vzgajali. Tako so med različni vrstami ameriških trt uvozili tudi današnje stare samorodnice. Oglejmo si jih.

Šmarnica, imenovana tudi beli otelo, ker rodi belo grozdje. Šmarnica je nastala s križanjem dveh čisto ameriških trt, to je Labrusce z Ripario. Zato nima nobenih odlik evropske trte. To je danes najbolj razširjena samorodnica; razširila se je pač zaradi tega, ker je zelo škromna, dočim je njeno vino od vseh samorodnic najslabše.

Izabela (modra) je prav tako čista ameriška trta in odbira ameriške trte Labrusce. Tudi ta samorodnica je precej razširjena.

Ima pa to slabost, da zelo pozno zori, vino pa ima močan duh. Grozdje nekateri cenijo zaradi tega duha kot grozdje za zobjanje. Zaradi pozne zoritve in močnega duha nima velike vrednosti.

Otelo (Othello) črni je zmes ameriške trte Riparie, Labrusce in evropske črne trte modrega tirolana (Trölinger). Tudi ta samorodnica je pri nas precej razširjena, posebno po Dolenjskem jo mešajo s cvičkom. Vino ima močan duh, občutljiva je za žveplo.

Vork Madeira (črna) je križanka ameriških trt Labrusca z ameriško vrsto Aestivalis. Najdemo jo še danes med raznimi črninami po Dolenjskem.

Clinton (črni) je nastal s križanjem med ameriški vrstami Ripario in Labrusco in je isto kot šmarnica, samo da je črne zvrsti. Posebno ga goje po brajda.

Delavare (rožnate barve) je križanka ameriških trt Labrusca z Aestivalis in z evropsko trto. Danes je skoraj nikjer več ni, ker ni bila dovolj odporna proti trtni uši.

Jaguez modri je križanec med ameriško trto Aestivalis in med evropsko trto. Ime ima po Špancu Jaguezu, ki je to trto vpeljal ob ameriški reki Mississippi. Ta sorta se je pri prvi obnovi zelo širila, danes pa je skoraj popolnoma izginila zaradi neopornosti proti uši.

Herbemont modri je skoraj čista ameriška trta Aestivalis. Iz južne Caroline v Ameriki jo je širil Miklavž Herbemont, od katerega ima tudi ime. Tudi ta sorta se je ob prvi obnovi vinogradov zelo širila, danes pa je prav tako izginila iz istih vzrokov kot prejšnja.

Huntingdon modri je križanec treh ameriških trt Riparie, Rupestris in Labrusca. Pri prvi obnovi širjena, danes je skoraj ni več.

Elvira bela je križanka med ameriški trtami Riparie, Labrusca in evropsko trto. Pri prvi obnovi širjena, danes je ni več.

Cunningham modri je odbira ameriške trte Aestivalis. Izvira iz vrta Jakoba Cunninghama v Virginiji. Pri prvi obnovi širjena, danes pozabljena.

AMERIŠKE TRTE NA DOLENJSKEM

V naše kraje so uvažali ameriške trte, med temi tudi trte, ki so rodile grozdje (v prejšnjem odstavku imenovane), naravnost iz Francije, iz Srednje kmetijske šole v Klosterneuburgu in od drugod. »Kmetovalce« letnik 1889 št. 20 piše, da je kmetijska šola Gm pri Novem mestu leta 1887 zasadiła 3 parcele (vsaka velika 2.650 m²), polovico z Ripario, polovico z Vork Madeiro (samorodnica), v Smolenji vasi pa isto leto še

3.000 m² z Vork Madeiro. Trsnica v Kostanjevici je istega leta sadila v matičnjake Otelo in Cunningham, naslednje leto (1888) pa Herbemont, Jaguez, Elviro, Otelo, Huntingdon, Senasqua in Cunningham (torej same samorodnice), ki jih je prejela naravnost iz Montpelliera v Franciji.

V »Kmetovalcu« letnik 1890 št. 5 Rihard Dolenc, takratni ravnatelj grške šole (v tistem času zelo čislani vinogradniški strokovnjak kranjske dežele), priporoča sledeče samorodnice: Izabelo, Otelo (črna), Elviro (bela), Jaguez (črna) in Herbemont (črna).

Nepodpisani dopisnik na v. 23. številki »Kmetovalca« letnik 1892 naravnost zaviha dr. Grška v Ormožu, ki ima trto, ki rodi brez cepjenja. Vemo, da je ta trta bila šmarnica in da je ravno dr. Gršak šmarnico posebno vneto širil.

Razumljivo, da so ljudje po taki reklami množično segali po samorodnicah. Trsnica na Gmru, v Kronovem, Kostanjevici, Krškem in trsnica na Stajerskem, dr. Gršak in drugi so v teh letih vsako leto razdelili vinogradnikom več sto tisoč ključev ameriških trt, med katerimi je bilo nad polovico samorodnic.

Vidimo, da je bil glavni vzrok razširjenja samorodnic v nejasnem začetku obnove vinogradov, ki jih je uničila trtna uš. Nezaodnost poučenih vinogradnikov so namesto uničenih trt sadili samorodnice, ki so uspevale in tako izpodrivale stare propadajoče sorte, ki tudi niso bile kakovostne (zelenica, vrbovec, belina, lipovščina).

D. T.

Drobne iz Mokronoga

Prejšnji teden je bilo v okviru ljudske univerze predavanje o raku, ki ga je imel primarij dr. Bajc iz Novega mesta. Predavanje je spremljal film. Udeležba na predavanju je pokazala potrebo in željo, da se podobna predavanja še organizirajo.

V ponedeljek je bil občni zbor krajevnega odbora RK

Iz Tribuč nam pišejo

Malokdaj se oglasimo iz Tribuč, pa vendar delamo. Imamo močno organizacijo LMS, ki se vedno dobro izkaže, kadar gre za skupnost. Posebno lepo se je naša mladina pokazala pri obinskih volitvah. Ni bilo mladincev ali mladink nad 18 let starosti, ki ne bi šel na volišče. Zavedamo pa se, da nas takšna je dva velika naloga: najskrbnejše se moramo pripraviti na republiške in zvezne volitve ter iz svojih vrst poslati na gradnjo avtomobilske ceste Ljubljana-Zagreb čimveč mladincev in mladink.

Skupno z igralci PGD in s pomočjo učiteljskega sveta po izjemnem delu zbiramo mnogo ur in pridno študiral komedijo "Otrok iz zadreg". Igrali smo jo v počastitev občinskega praznika. Naš trud je bil poplačan, ker smo, kot so povedali tisti, ki so šli gledati, dobro zalagali. Hoteli smo tudi gostovati na drugih okoliških odrih, pa se je žal neka igračka skuvala in nam začasno pokvarila lepe načrte.

Mladinski aktiv Tribuč

Poslovalnica

ODPAD

podjetje za promet z odpadki

Novo mesto

Kolodvorska štev. 2

obvešča vse zbiralce odpadnega materiala kakor tudi vsa podjetja, obrtnike in ustanove, da zaradi preselitve poslovnih prostorov ne odkupuje odpadnega materiala

od 5.-15. marca 1958.

Poštni avto!

Prejšnji teden je začel po Novem mestu in okolici razvažati pakete poseben poštni avto. Z 1. februarja je novomeška pošta dobila od Podjetja za PTT promet iz Ljubljane avtomobil znamke Fiat, ki pa je bil premlajen in je moral peljati pošto na vlak dvakrat. Zato so dobili poštarji novega, bolj prostornega. Izdelan je bil v Motomontaži. Pošta dostavlja z njim vse pakete na dom, avtomobila so pa veseli tudi Stopičani, ki dobe pošto zdaj že dopoldne.

Nobenega dolenskega gospodarja brez DOLENJSKEGA LISTA!

Vsestransko pomoč graditeljem avto ceste

V soboto in nedeljo je bila v Dolenjskih Toplicah redna letna skupščina Okrajne zveze Partizanov Novo mesto. Udeležilo se je bilo 40 delegatov iz večine partizanskih društev v okolici kraja, skupščini pa so prisostvovali tudi številni gostje, med njimi podpredsednik OLO, Niko Belopavlić, komandant MDB na avto cesti tov. Novkovič, predstavnik JLA polkovnik Simo Lj. vada, predstavnik OK ZK in SZDL, tov. Zugič, predsednik OK LMS, tov. Hartman, član izvršnega odbora Partizana Slovenije, tovariša Borko in Holjkar, načelnik Okrajne zveze Partizanov Karlovac, tov. Blaskovič in številni drugi predstavniki sorodnih in ostalih družbenih organizacij.

Skupščino je začel predsednik okrajne zveze Boris Čizmek - Bor, nato pa so sledila izbrana in obinski poročila načelnika, predsednika gospodarske komisije in blaginjskega odbora. Poročila in obinski posameznih problemih, ki so jih obravnavali v razpravi, poročali prihodnjim. Po poročilih so skup-

Atleti se že pripravljajo
Pred vrati so že prvi nastopi in atleti TVD Partizana iz Novega mesta že dalj časa prihajajo dvakrat na teden v telovadnico, vendar je število tistih, ki resno mislijo, premlajeno. Mirskateri se ne zavedajo, da bodo osvojevali uspešno delo v glavni sezoni pridobili z vztrajnim delom v telovadnici v zimskem času.

Ker je odpadlo prvenstvo Slovenije v zaprtih prostorih zaradi vedno zasedenih prostorov na Gospodarskem razstavišču, se bodo naši atleti v večjem številu udeležili državnega prvenstva v zaprtih prostorih, ki bo 9. marca v Zagrebu.

Kar se bodo naši odrezali, ni moremo reči, ker bodo nastopili proti najboljšim atletom iz vse Jugoslavije.

Šestdesletni kasneje bo spet odstopoval v Zagreb naša tekatičarica reprezentantka Goršnova. Na povabilo atletske zveze Jugoslavije se bodo takrat zbrale naše najboljšje tekmičarke na izbirnem teknu za kros, ki ga organizira vsako leto v Parizu časopis L'Humanité. Šest najboljših tekmičark bo zastopala naša ekipa. Na 1000 m. v Parizu. Če se bo Goršnova te dni pridno pripravljala, da te tekmovalke in če bo imela malo sreče, ji Pariz ne uide.

Vestno

trgovsko pomočnico sprejme takoj

"DROGERIJA"

NOVO MESTO

Javite se pisмено ali osebn.

Dolenjski gozdarji za "FRICOV POKAL"

Kljub manj ustreznim snežnim razmeram je bilo preteklo soboto v Straži smučarsko tekmovalno dolenjskih gozdarjev za "Fricov pokal". Zbralo se je 16 tekmovalcev, ki so tekmovali v ekipah in posamezno. Tekmovalna proga je bila dobro pripravljena, vendar so tekmovalci proti koncu tekmovalne poti morali voziti na gorjem delu proge skozi travo, kar je priložnostna močna odjava.

Za izvedbo tega tekmovalnega odpora dolžan vsi zahvala Okrajni upravi za gozdarstvo, Gozdarsko lesni poslovni zvezi, Kmetijskemu gozdarskemu posestvu in DIT za denarno pomoč, s katero so omogočili zmagovalec lepe in praktične nagrade. Po končanem tekmovalnem je komisija objavila rezultate.

V Kranju majhen neuspeh
Preteklo nedeljo so kegljari novomeškega KD Gorjanci gostovali v Kranju. V okviru republiške kegljske lige so se na štirinastem kegljskem Triglavu pomerili s kegljari Ljubljane. Kranjske gore in domačega Triglava. Zmagali so domačini z zelo dobrih rezultatov, ki so tekmovali v ekipah in posamezno. Tekmovalna proga je bila dobro pripravljena, vendar so tekmovalci proti koncu tekmovalne poti morali voziti na gorjem delu proge skozi travo, kar je priložnostna močna odjava.

Saj samo enkrat živimo...

Res, da je v ponedeljek na popoldanskih vlakih živahno. Kdo pa bi ne bil vesel, če je dobro prodal prasca ali celo teleta? Tudi zadnjič je v sosednjem oddelku sedela taka družba. Moja s kučmo je preproljal prijatelja po rami in se zarezal: "Oh, Tonel Koku je tu fajn, d' sva taku srečnega dne rojstva! Malce je začel sva po žganju, potem je železnica v kotu začel: "Jaz sem pa mlinarjev sin..."

Družba je bila hitro v ognju, ves vagon je bil njen.

"Kaj boš, ceglec?" je rekel oni v površniku in si zataknil peti do dinarja bankovca za uho. "Saj samo enkrat živimo!"

"Dve sto sva si še v zlatih?" je ukekal železnica.

"Saj res," je izvelkel tisti s klobukom polno pest zmečkanih bankovcev iz žepa. "Na, tri sto daj nam!" Dajmo no, fisto - Terezinka zgodaj vstala. Na Zalni so izstopili.

Sportni dan na žužemberški gimnaziji

V torek, 23. februarja je bilo na žužemberški šoli posebno živahno. Sportni dan je vse razveljal. Ko so se skupine med kepmi iz predstave snega pomikale po desnem bregu nad Krko, so večino oddajali čudni občutki, kajti snega je bilo le še malo, več pa blata. No, smučarji so si že visoko mermen prostor s snegom in takoj začeli teptati progo za tekmovalce v smuku in slalomu. Ostane skupine se je ustavilo nekoliko nite in začelo se je tekmovalne igre v snegu. To je bilo prizadevanje za tekmovalno oceno skupine! Nazadnje so tekmovali smučarji. Mokri sneg in lepljiva prst sta jih sicer precej ovirala, a vseeno so večina vsi srečno privozili do cilja po precej strmih progah. Na koncu snega so dijaki ob koncu spet delali kepe in jih metali na vse strani. Zimo in sneg so sicer uželi za rep, a sportni dan je ušel in prišla je je tečna malica iz šolske kuhinje.

Most so rešili

Zaradi taljenja snega in nalivov je v četrtek, 23. februarja, Krka močno narasla. Ze popoldan so delavci privežali dele kopalnice na novomeški Lokki z jekleno žico, ker jih je voda pričela odnašati. Ob 12 uri je bil vodostaj 160 centimetrov nad povprečjem, proti večeru pa še precej več. Pri gostišču na Lokki je voda zalila ves prostor za kopalce in plesišče, ob pol petih popoldne pa je siren poklicala gasilce, ki reševanju mostu čez Krko pri bolnišnici. Trije dolgi smrekovi hlodi so se zagazili v opornike mostu. Veje in ostali odpadki so se pričeli nabirati med njimi, kar bi lahko postalo usodno za most. Požrtvovalni novomeški gasilci Ernest Bele, Jože Majerle in Avgust Sivak so zlezli pod most in s pomočjo tovaršev izvlekli hlode, ki bi lahko, če bi odplavali naprej, spravili v nevarnost še druge mostove na Krki.

Krka je prestopila bregove tudi pri Dobrovi. Zaradi tega in slabega čističa je bila cesta Novo mesto - Smednjk neprevozna. Avtomobili so morali voziti spet čez Kostanjevico in nato na Drnovo.

Prihodnji teden bodo volilna zborovanja v Klenovniku in Zburah, in sicer v sredo in četrtek, v nedeljo pa na Trebelnem. Kakor v Mokronogu, tako se tudi tu je pripravljajo vse politične organizacije za čim večjo udeležbo.

Prečna za osmi marec

Nedavni rodilski sestavek je ob lepi udeležbi staršev dobro uspel. Razpravičali so o vzgoji, pomoči doma pri učenju, o učnih uspehih in drugo. Ob tej priložnosti so se tudi pogovorili o cepljenju šolarjev iz I. in II. razreda proti otroški paralizni ter o večji polni staršev mladih kuhinji, za katero se zadnje čase niso kaj preveč zanimali.

V predvolilno aktivnost smo v Prečni vključili tudi razne druge prireditve. Tako bodo množične organizacije ob sodelovanju pionirjev priredile svečano proslavo 8. marca, pa tudi, prosvetno društvo študira domače dramsko delo, katerega bo 8. marca uprizorilo. Na proslavi 8. marca bo nastopil tudi pionirski pevski zbor, ki je sedaj pridno vadi. Dobil je tudi povabilo za nastop v Radiu Ljubljana. Pionirski pevski zbor se je tudi odločil, da bo v času gradnje avto ceste obiskal brigadirje ter jim pripravil koncert pionirskih narodnih pesmi. Kaj pa drugi pionirski pevski zbori ob avto cesti - odločite se tudi vi!

Koristen tečaj za fante

V okviru letošnje živahne izobraževalne dejavnosti v Metliki lahko uvrstimo tudi STROJNO - TRAKTORSKI TEČAJ, ki sta ga organizirala kmetijsko-šolska in občinski odbor Ljudske tehnike v Metliki. Tečaj vodi kmet. tehnik Guštin Zvonko, glavni predavatelj pa je mehanik tov. Grič. Obiskuje ga 15 mladincev; njegov namen je seznaniti mlade kmečke fante z uporabo benclinskih in natutnih motorjev in sodobnih strojev v kmetijstvu in z osnovnimi pojmi vožnje z motornimi vozili. Prostor jim je dala na razpolago šola v stari šolski delavnici, ki jo bodo oddajali strojni in električni tečajniki za razne tečaje. Tudi ti tečajniki so zelo prizadeli, saj nekateri prihajajo dnevno celo nad 10 km daleč k predavanjem in praktičnemu pouku.

Na pobudo občinskega odbora Rdečega križa in društva za napredek gospodinjstva je bil v Senternejem organiziran tečaj za pripravo mlečnih pijač in namozov iz mleka v prahu. Vodila ga je poštovna gospodinja učiteljica Anica Somrak. Zene so bile zelo vesele pridobljenega znanja, ki jim koristi zlasti zdaj, ko v Senternejem in okoliških vaseh lahko dobe mleko v prahu, svežega mleka pa včasih manjka.

Tudi v Drči Rdeči križ

V nedeljo, 23. februarja, je bil v Drči ustanovni občni zbor krajevnega odbora Rdečega križa. Udeležilo se ga je lepo število ljudi. Navzoči sta bili tudi tajnica Okr. odbora RK tov. Saljeva in predsednica Obč. odbora RK Senternej tov. Stembergerjeva. Tovarišica Saljeva je zbranim obrazložila pomen in naloge RK, nato pa so udeleženci izvolili nov krajevni odbor RK.

Prebivalci vasi Vratno in

"Saj samo enkrat živimo..."

Res, da je v ponedeljek na popoldanskih vlakih živahno. Kdo pa bi ne bil vesel, če je dobro prodal prasca ali celo teleta? Tudi zadnjič je v sosednjem oddelku sedela taka družba. Moja s kučmo je preproljal prijatelja po rami in se zarezal: "Oh, Tonel Koku je tu fajn, d' sva taku srečnega dne rojstva! Malce je začel sva po žganju, potem je železnica v kotu začel: "Jaz sem pa mlinarjev sin..."

Družba je bila hitro v ognju, ves vagon je bil njen.

"Kaj boš, ceglec?" je rekel oni v površniku in si zataknil peti do dinarja bankovca za uho. "Saj samo enkrat živimo!"

"Dve sto sva si še v zlatih?" je ukekal železnica.

"Saj res," je izvelkel tisti s klobukom polno pest zmečkanih bankovcev iz žepa. "Na, tri sto daj nam!" Dajmo no, fisto - Terezinka zgodaj vstala. Na Zalni so izstopili.

DOLENJSKI OBVEŠČEVALEC

Tedenski koledar

Sreda, 5. marca - Bogo Cetret, 6. marca - Danica Petek, 7. marca - Tomaž Sobota, 8. marca - Janez Bodejla, 9. marca - Frančiška Ponedeljek, 10. marca - Viktor Torek, 11. marca - Krištof

SONCE: 11. marca vzhaja ob 5.24 in zahaja ob 18.02. Dan je dolg 11 ur 38 minut.

KINO

»KRKA« - NOVO MESTO: od 4. do 6. marca avstrijski film »Noč v Benetkah«. Od 6. do 10. marca ameriški barvisti cineskopski film »Trije novčiči v vodnjaku«. CRNOMELI: 4. in 5. marca sovjetski barvisti film »Knežinja Marija«. 7. in 9. marca italijanski barvisti film »Dekle z reke«. METLIKA: 5. marca kitajski film »Cirkus«. 8. in 9. marca francoski film »Oče, mama, služkinja in jaza«. KOSTANJEVICA: 8. marca nemški film »Svetloba ljubezni«. STRAZA: 8. in 9. marca ameriški barvisti film »Lili«. 8. in 9. marca nemški barvisti film »Kamenito srce«. 9. marca ameriški barvisti western film »Napadalec«. ZUZEMBERK: 9. marca sovjetski film »Vladimir Ilič-Lenin«.

OBVESTILA

Občinski ljudski odbor Novo mesto opozarja vse kupce stavilni parcel, naj se poprej informirajo o zadržljivosti parcel pri gradbenem referentu Oblo Novo mesto. Pogosto se namreč dogaja, da imajo kupci za gradnjo stanovanjskih hiš odkupijo zemljišča, ki niso zadržljiva.

OBVESTILO STARŠEM

Vse starše otrok, rojenih v letu 1951 do vključno marca 1952, obveščamo, da bo vpis v I. razred za šolsko leto 58-59 v dnevi 6. 7. in 8. marca 1958 od 8. do 12. ure

KALOGLASI

OPOZORILO: naslove malih oglasov, za katere sprašujejo posamezniki pisмено, sporočamo samo, če je priložena znamka za 25 din za stroške odgovora.

PRODAM VINOGRAD in zidnico na Malem Vinjem vrhu. Interesenti na se javijo 9. marca 1958 pri Terezi Zolokar na Malem Vinjem vrhu.

SREDNJE TEŽAK KMEČKI VOZ v dobrem stanju prodam. Ponudba na ogled pri Zupančič, Biska vas, p. Mirna peč. PRODAM OTROŠKO posteljico. Naslov in upravi lista po 3.000. (120-58)

SPREJMEM NA STANOVANJE in hrano kmečko dekle, ki bi po službi pomagala pri kmetem delu. Stanovanje v Novem mestu. Naslov in upravi lista (118-58)

CISTA, ZDRAVA ZENSKA gre dopoldne kuhat in paziti otroka. Naslov in upravi lista (118-58)

UPRAVNI ODBOR MLEKARNE Novo mesto razpisuje mesto računovodje. Interesenti s potrebo izobrazbo naj pošljejo prošnjo upravi Mlekarne Novo mesto najkasneje do 10. marca 1958. CUVAJA! PREJMEMO za nedeljsko čuvanje (od nedelje od 6. ure do ponedeljka do 6. ure) v honor. zaposlitve. Plača ugodna. Nastop službe takoj. OPREMALES, Novo mesto.

GIBANJE PREBIVALSTVA

NOVO MESTO

V času od 22. febr. do 1. marca je bilo rojenih 13 dečkov in 17 deklic.

Umrlj so: Marija Saljevic, gospodinja, 68 let, iz Zanje vasi. Helena Pfeifer, družinska upokojenka, 70 let, iz Kovečja.

GOTNA VAS

Rojena sta bila dva dečka. Umrla je Marija Rosenberger, učiteljica, 72 let, iz Dol. Lakovnic.

KRONIKA NESREČ

Pretekli teden so se ponesrečili tri iskalci pomoli v novomeški bolnišnici: Jože Očen, sin posestnika iz Malega Vidma, je padel s stola in si poškodoval desno roko. Janez Sitar, posestnik iz Zakralja, je padel s peči in si poškodoval desno roko. Ivanka Simonič, hči upokojenke s Sel pri Otovu, si je s slalomizmi poškodovala prst leve roke. Jože Plut, sin posestnika z Brezove rebri, si je pri sankanju poškodoval levo nogo. Stanko Krnc, soboslikar iz Novega mesta, si je s sestro poškodoval levo roko. Fran. Dragar, posestnik z Roj, si je v kanoilno poškodoval desno roko. Jože Božič, sin delavca, iz Dol. Suhadola, si je pri smučanju poškodoval desno roko. Milha Bregar, sin posestnika z Zagriča, je padel po

Odprto pismo Šmarjeti

Tovariš urednik!

Prosimo vas, da objavite v vašem listu naslednje odprto pismo:

Pred dnevi sem se mudil v Šmarjeti. V tem lepem kraju, ne daleč od znanih Šmarjetih toplic, sta dve šolski poslopji. Eno je malo stran od glavne ceste v bližini cerkve, drugo pa tik ob glavni cesti, in sicer na njenem zavoji sredi vasi. Kot mi je znano, je pouk v tej šoli za učence pretega in drugega razreda.

Ob pol štirih popoldne se je končal pouk za otroke, ki obiskujejo prvi razred. Štal sem pri šoli in opazoval veselo mladež, ki je brez misli na to, da se lahko zgodi nesreča, vrela iz poslopja. V tem trenutku je izza ovinka privozil s precejšnjo hitrostjo težak tovorni avtomobil. Če ne bi z obema rokama zadrževal to veselo mladež pri izhodu iz šolskega poslopja, bi se prav lahko zgodila težka nesreča. Malo verjamem, da bi lahko šofer avtomobila ustavil voz na razdaljo en meter ali dva.

Ne pišem to pismo, tovariš urednik zato, da bi hotel podrobno opisati ta dogodek, marveč zato, da se zdrami šolski svet v Šmarjeti in da čimprej postavi pred vhodna vrata v to šolsko poslopje zaščitno ograjo. Te ograje srečujemo danes na Slovenskem že povsod, posebno tam, kjer stoji šolsko poslopje tik glavne ceste.

Zelo bi želel, da bi to odprto pismo prebrali predvsem tisti, ki jim je namenjeno in da bi takoj ukrenili vse potrebno, da ne bo morda nekoč prepozno. Menim pa, da bi moralo reči svoje tudi Društvo prijateljev mladine in druge organizacije.

Prepričan sem, da bom takrat, ko bom spet obiskal Šmarjeto, že videl pred tem šolskim poslopjem varnostno ograjo, ki naj ščiti pred smrtnimi nesrečami naše najmlajše.

Lepo vas pozdravlja

SLAVO KOBE, novinar Radia Ljubljana

Delavski svet

Trgovskega podjetja »IZBIRA«, Novo mesto razpisuje delovno mesto

KNJIGOVODJE

z ustrežno prakso v trgovskih podjetjih, ali začetnik praktikaanta s srednješolsko strokovno izobrazbo.

Plača po tarifnem pravilniku ali dogovoru. Ponudbe na upravo podjetja do 31. marca 1958.

VII. ŠAHOVSKO PRVENSTVO DOLENJSKE JE ZAKLJUČENO

ŠKERLI IN SITAR - nova prvak Dolenjske

Po osmih dneh ogrotenih in brezkompromisnih borb, polnih nenadnih preobratov in presenečenj, je bilo v petek v Crnomlju zaključeno letošnje posamično prvenstvo Dolenjske v šahu. Crnomelj je letos gostil najboljšje šahiste Dolenjske in reči moramo, da so se organizatorji res potrudili, tako da so udeleženci iz bejokranjske prestolice lahko odnesli najboljše vose.

Če naj v začetku spregovorimo o poteku turnirja, moramo omeniti, da je letošnji turnir po borbenosti presegel vse dosedanje. Tokrat ni bilo »brezkritičnih« remijev v 13 ali 15 potezih, - nasprotno - delitev točke se je podpisovala šele takrat, ko so bile vse možnosti za zmago na obeh straneh izključene. Da je bil turnir res borben, naj dokažejo številke: od 66 partij se jih je 15 končalo z delitvijo točke, ostalih 51 pa z zmago belega ali črnega. To je prava redkost na turnirjih, kjer se navadno vsaj dve tretjini partij končata z remijem.

Poročali smo že o poteku prvih treh kol. Takrat je kazalo, da Škerliju prvo mesto ne more uiti, toda prišel je nepričakovan poraz z Jenkom in nato še z Mestekom, tako da je na veliko presenečenje prevzel vodstvo Zabukovec s celotno točko naskoka. V zadnjem kolu se je odločil Sitar, ki je z efektno zmago nad Bartoljem zagotovil delitev prvega mesta, kar je tudi Škerliju v razburjelih partijah precizno igral priložni Zabukovec, da je podpisal kapitulacijo. Tako imamo spet dva prvaka - Škerlija in Sitarja.

50 % možnih točk je za prvokatec neuspeh. Od Crnomeljskega novca se je najbolj ocesel Kranjc, ki je zaslužen osvojit II. kategorijo. Tudi Avsec je dobro igral, brezkompromisna igra pa ga je stala marsikatero točko. Malerle in Vanovci bi lahko dosegla boljše uspehe, če bi v odločilnih trenutkih bolj pazili. Jenko ni igral slabo kot bi si kdaj mislil po rezultatu, toda navadno je z eno poze podrl vse, kar je prej zgradil. Dajak Crnomeljske gimnazije Plut je še neizkušen, če pa se bo bolj pogledal v teorijo ima možnost, da se na prihodnjem prvenstvu bolje plasira.

Na prosti dan pred zadnjim kolom so udeleženci, razen njih pa tudi drugi šahisti, igrali brzoturnir. Med 13 udeleženci je zmagal bivši prvak Dolenjske ing. Volk s pol točk prednosti pred Škerlijem. Sledila sta Sitar in Klemenec, dalja Bartolj, Mestek, Zabukovec, Mohar itd.

Končni vrstni red VII. prvenstva Dolenjske: 1. - 2. Tone Škerli in Slavko Sitar (oba N. m.) 9 točk; 3. Ivan Zabukovec (Trehnje) 8 t.; 4. Franc Mestek (Kovečje) 7 točk; 5. Alojz Bartolj (N. m.) 6 in pol; 6. - 7. Karel Mohar (Kovečje) in Anton Kranjc (Crnomelj) 5 in pol; 8. Ferdo Avsec (N. m.) 5 točk; 9. in 10. Tone Malerle in Kosta Vanovc (oba Crnomelj) 3 in pol; 11. Franc Jenko (N. m.) 2, 12. Tone Plut 1 in pol.

OB 8. MARCU — MEDNARODNEM DNEVU BORBENIH ŽENA

Žena v Makedoniji

Ce govorimo o življenju žene v Makedoniji, moramo omeniti Makedonke, Turkinje, Siptarke, Cincarke in Vlahinje; neka vrsta Vlahinje se imenujejo Sarakačanke in živijo še povsem nomadsko življenje. Razen tega so še Grkinje in Bolgarke. Sploh je Makedonija narodnostno bolj pestra kot ostale naše republike.

V nekdanjih časih življenje teh žena, pa naj so bile katere koli, ni bilo lahko. Isto je veljalo tudi za Turkinje, čeprav so bili njihovi možje vladajoči sloj. Najhuje jih je trla neenakopravnost z moškimi. Iz tega, pa še iz gospodarske in splošne zaostalosti, je izviralo za žene mnogo zla in težav. Naj nekatere omenim.

Pri Makedoncih je bil običaj, da so hčerki priskrbeli moža starši, ona pri tem ni imela no-

Makedonke so imele tudi navado, da so se oblačile v obleke, ki so tehtale tudi čez 30 kilogramov (vas Bukovo pri Bitolju). V taki obleki je šla ženska tudi spat, podobna srednjeveškemu vitezu v oklepu.

Turki so imeli po več žena. Živele so v posebnem prostoru v hiši (harem), kamor ni smel stopiti razen moža noben moški. Na polju niso delale, ker sploh niso imele iz hiše. Če pa so se morale kam iti, so se skrivale pod zaro in feredžo. V lice je Turkinjo lahko videl le mož. Če je bila v hiši gostilja, so bile ženske posebej in moški posebej in so si tudi sami stregli. Vse delo izven doma je moral opravljati mož.

Mnogozenstva v Makedoniji danes ni več. Zginili sta tudi zar in feredža. Žene so se osvobodile mraku in večnega sedenja v posebni sobi. Pod vplivom naprednih organizacij so prišle na dan »in postajajo vse bolj koristne članice naše družbene skupnosti.

Siptarji so si žene kupovali. Najhuje za mlada dekleta in žene pa ni bilo to, da so jih lahko prodali, ampak to, da so jih prodali komur koli. Tako so prišle v roke starih, petičnih mož. Ona stara štirinajst let, on petdeset ali še več. Dekle so prodali od hiše, kot pri nas živinčce. Kupčija z ženami

se tudi še danes dogaja tu pa tam, vendar na skrivnoma, strogo pa je prepovedano in preprečeno prodajati mladoletna dekleta.

Sarakačani pa imajo kaj čudno navado: žene morajo opravljati najtežja dela pri hiši (če njihove kolibe lahko sploh imenujemo hiše), mož pa pase živino, prekupčuje, hodi na sejm, prodajati mleko, sir, volno in živali. Žena znoši na hrbtnu vsa drva iz gozda, čeprav stoji v hlevu več konj, in jih tudi razžaga in razseka. Sarakačanke so včasih nosile na čelu vtetožirani križi, zato, da so jih Turki, ko so šet do vladali, pustili pri miru.

Ker je to pastirsko plemo, ki se s pašo seli iz kraja v kraj po planinah, so Sarakačani odmaknjeni naprednim vplivom in živijo še vedno precej po starem.

Res, makedonska žena je bila nekoč huda reva. Osvoboditev je pa rešila tudi njo. Ljudska oblast, organizacije AFZ, SZDL in druge so od osvoboditve do danes storile silno veliko za gospodarski in kulturni dvig žena v Makedoniji. Veliko žena je danes vključenih v organe ljudske oblasti, zavzemajo tudi vodilna mesta v gospodarstvu in organizacijah. Vse to pravi, da si je po zaslugi ljudske revolucije makedon-

ska žena priborila svoje mesto v družbi in enakopravnost z moškimi. Kolikor je še ostankov preteklosti, zginevajo iz dneva v dan.

Jože Lužar, Bitolj

MAKEDONKA V NARODNI NOSI

Kuharjevi - tamburaska družina

(Prenos s 4. strani)

Kuhar je jako poudaril zadnje besede, kajti sicer je stari svojemu sinu pregovarjal, če se je oziral po kakem drugem delu, ki ni bilo popolnoma v skladu z njegovo kmečko hito.

Berda je bila narejena in njegova, nihče več mu je ne bo mogel vzeti. Potem je šel dalje in naredil še ostala brenkala.

»S čim pa lepote tele vaše instrumente?« je vprašal radijski napovedovalec.

»Eh, veste, jaz jih kar zdolbim!« je v svoji skromnosti in preproščini odgovoril Kuhar pred mikrofonom.

»ATE, DAJMO ENO UREZATI!«

»Pa jo dajmo!« odgovori oče otrokom, ko se po celodnevem pehanju po polju navederjajo. Potem pa sledi pesem pesmi in se le pozno v noč Kuharji neha-jo s svojim igranjem. V Ljubljani so nastopili samo fantje, toda dobro se spominjam, da so na nekaterih prireditvah v Koprivnici igrali tudi dekleta.

»Stric, kaj bo pa potem, ko bodo šli fantje k vojakom?« sem ga vprašal.

»Veste, imam še fantov!« Pri tem mu je pogled ušel na Bog-

dana, ki je še v zibki. France Kuhar ima namreč deset otrok. Res, prava čvrsta kmečka korenina je.

»Tudi tamale bom naučil! Otroci se hitro razbeže, ko dorastejo.«

Pritrdil sem mu in toplo mi je postalo pri srcu, ko sem se domislil, da utegnejo ti fantje učiti tudi svoje družine, kadar jih bodo imeli. Res, tako se je pri nas širil rod starodavnih podobarjev, lektarjev, godcev in pevcev, tako se je množila, širila in ohranjala naša ljudska kultura!

»Kdaj pa ste pravzaprav začeli učiti ta vaš drobiž?«

»Ja, veste, to je bilo pa res že zgodaj. Takrat so bili v resnici drobiži. Ko smo prvič nastopili, smo igrali naši teti pod oknom. Tamburico laže igraš, če sediš. Po smo šli nekega večera na Malence in jo urežali! Ker pa ni bilo zunaj primernih sedežev, smo natihoma vzeli v dvoranici nekaj klad in so otroci posedli po njih. Jaz sem si jo basiral poleg!«

»ČUTIM DOLG PRED NJIMI!«

Začel sem se poslavljati in moj prijatelj Jože Jankovič tu-

di. Skoraj sva vstala, ko naju prestrže gospodinja z beseda-mi: »Kam pa že odhajate, posedite še malo, saj vas ni bilo še nikoli pri nas!«

Res je, peto leto sem že v Koprivnici pa nisem bil še nikoli na Dobah. Življenje teče tako naglo, da komaj se kaj utegnemo. Čutim dolg pred njimi, zakaj kadar smo potrebovali njihovega nastopa, sem jim poslal majhen listek in nanj samo to napisal, da jih potrebuje! Pa so prišli, odigrali in odšli, ne da bi kdaj vprašali, koliko so zaslužili, ne da bi kdaj iskali kake časti in pohvale. V resnici: čutim dolg pred njimi.

V LJUBLJANO POJDEJO

»Kuharjevi pojdejo v Ljubljano, ste že slišali?«

Tako so ljudje zadnji teden ogovarjali drug drugega!

»V Ljubljano, v Ljubljano in v Operi bodo nastopili!«

»Strešnica, vendar, kaj pove-ste!«

»Ej, škoda, da nam niso prej sporočili, instrumente bi rad prelakiral, da ne bi tako izgledali! Nič, kar je jel! Tako je rekel oče Kuhar, mama pa si je mislila drugače. »Naredimo, kar se naredi!« Hitro je pobrala cefe z instrumentov in jih brž začela prati.

Tudi narodne trakove je treba druse,« je rekla sama pri sebi in starejša hči jih je začela pri prtič spletati.

Kako je bilo v Operi vemo, ker smo poslušali prenos. Ljudje so spremenili ploskanje v vpitje in rjovenje, v resnici, tak-kega priznanja ni bil še nihče deležen na nastopu »Pokaži kaj znaš!« Dobili so visoko oceno, samo štiri točke manj od osem-desetih možnih, pa te štiri štiri so ljudje v Operi komisijski pri prtič očitali, saj je nastalo okrog njihovega nastopa pravo navijanje, čeprav ni bilo niti enega Kuharjevega znanca v parterju.

Ploskanje pa se ni hotelo po-leči, tako da je napovedovalec moral prositi za besedo.

Da je bilo prav tako ploska-nje pri kostanjevskih sprejem-nikih, je povsem razumljivo, saj je poslušalo prav vse, kar leže in grel Pogovor o tem na-stopu se še zdaj ni poleg in celo letalci v Cerkljah so nekaj dni debatirali o njem. Slo je v resnici za prave ljudske talen-te, ki so s svojim preprostim nastopom in ljubeznivo prisrč-nostjo na mah osvojili vse po-slušalce. LADO SMREKAR

OKROGLE

»Kakšen čuden vonj pa je zunaj?« vpraša gost, ko zju-traj odhaja iz bara.

»Čisti zrak,« ga pouči vratar.

Tonček in Jože prideta iz šole. »Veš, mamica, danes smo v razredu glasovali, kateri ima najlepšo mamo in ti si dobila največ glasov.«

»Kako to?« je vprašala po-čaščena mama.

»Ja, vsak otrok je glasoval za svojo mamo, midva pa sva edina dvojčka v razredu.«

»Dragi, ali bi lahko nesel še ta-le dežniček?« — O, prosim! Kar za uho mi ga zatakni!«

250 tisočakov na podstrešju

Navada je (četravno proti predpisom), da na podstrešja odlagamo staro kramo, ki bi sicer sodila k Odpadu, vendar je iz kakršnih koli razlogov — za vsak primer le še »shranimo... Z leti postane ta ne-

potrebna navlača, le še idealno skrinjarišče za mrčes. Med to pisano šaro nemoteno gospoda-rijo miši in podgane.

V Mariboru je Zavod za de-ratizacijo, ki že nekaj let na-črtno uničuje to golazen. 10-

februarja pa so začeli z zatira-lno akcijo tudi v Mariboru.

Kakšno zvezo ima vse to z 250 tisočaki, boste vprašali?

Pred dnevi je tehnik V. A. nastavljal strop na podstrešju neke hiše v Mlinski ulici. Ko je z žepno svetilko iskal pri-merno mesto, je opazil pod ostrjšem nekaj svetilkajočega se. Postal je pozoren in v nylonski vrečici odkril 250 tisočakov. Ker ovoj še ni bil močno zaprašen, je sklepal, da tisoč-čaki še niso dolgo »domovali« na podstrešju. Pri strankah v hiši je povpraševal po lastniku. Ker ga med njimi ni bilo, je denar izročil ljudski milici.

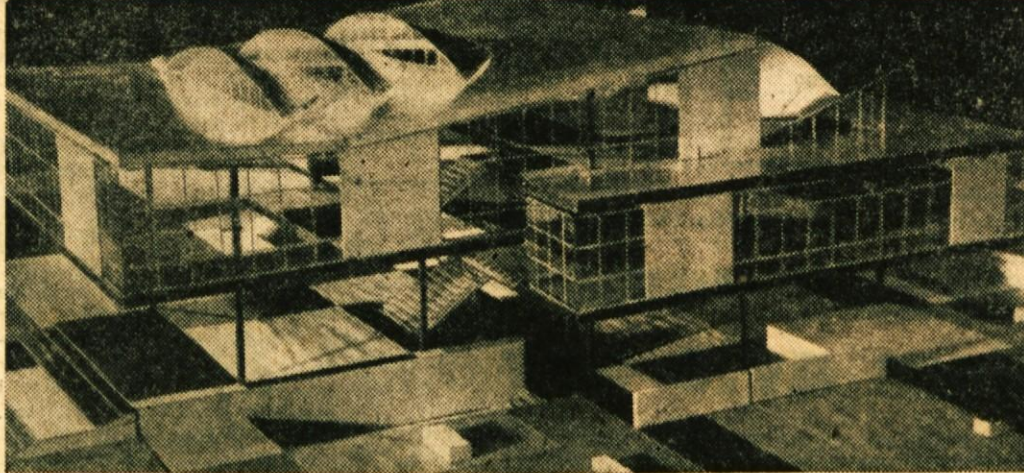
(Iz Večera)

Jeklo in polivinil

Utenjakom in tehnikom je uspelo, da so jeklene plošče prevlekli s polivinilom. Ta sloj polivinila je samo nekajkrat debelejši od sloja običajne barve, je pa tako čvrst, da ga ni mo-gelce spraskati. Sodijo, da bo to odkritje velikega pomena in vsestransko uporabno pod po-goj, katerim so navadno izpo-stavljene jeklene plošče.

Nazorna zgodovina mesta

V Strasbourgu (Elzas) je umrla Maria Hartheiser, stara sto let in en dan. Od rojstva do leta 1871 je bila francoska držav-ljanka, potem do konca Prve svetovne vojne nemška, do druge svetovne vojne spet fran-coska, med vojno nemška, po vojni in srečno do smrti znova francoska. Tako je v 100 letih Strasbourg menjaval gospo-darja.

Zadnjič smo si na tem mestu ogledali največjo zanimivost letošnje svetovne razstave v Bruslju — ATOMIUM, danes pa poglejte, kako bo izgledal naš paviljon na tej razstavi. Zgrajen je iz jekla in stekla, zavzema pa 2300 m² prostora. Obiskovalci bodo v njem spoznali kulturno preteklost jugoslovanskih narodov od prihoda Slovanov na Balkan v 5. stoletju pa vse do današnjih dni. Razstavili bomo gospodarsko bogastvo naše domovine, narodnostno in socialno ureditev naše države in podobno. V posebni kino dvorani bodo vrteli naše dokumentarne filme, v restavraciji nasproti paviljona pa bodo gostje lahko dobili jugoslovanske narodne specialitete. Med njimi seveda ne bo manjkala tudi kranjska klobasa s kislim zeljem. Med svetovno razstavo bodo nastopali tudi naši najbolj znani umetniki, Jugoslavija pa bo so-delovala tudi v palači znanosti.

Novi kralj mode

Lani umrlj Francoz Dior — »kralj svetovne mode« — je do-bil naslednika. To je Yves

Saint-Laurent, bled, dolgonogi mladenič, star 21 let. Mladi Saint-Laurent ni postal samo vodja Diorovega modnega salo-na. Na nedavni modni reviji za poletne modele v Parizu je nazval hudi konkurenci ostalih modnih salonov mladi Diorov naslednik popolnoma zmagal. Izvirne modne kreacije Saint-Laurenta so številne gledalce, predvsem pa gledalke te modne revije naravnost presenetile. Po končani reviji se je pred modno hišo zbrala velika množica in vzklila novemu kralju mode. Zmehčani in bledi »kralj« Saint-Laurent je pa stopil na balkon in odzdravil množico in svo-jim novim — odjemalkam.

Kanjoni v Jugoslaviji

Nekatere reke v planinskih področjih Jugoslavije so izdol-bele kanjone (soteske), ki so glo-boki skoraj tako, kot slavnj Ame-riki. Colorada v Severni Ame-riki.

80 km globoki kanjon Tare je globok povprečno nad 800 m, pri Obziru pa celo 1340 m. Kan-jon Pive je dolg 33 km in na ne-kem kraju globok 1000 m s povsem navpičnimi stenami.

Velikasten kanjon je v plani-nah Bosne in Hercegovine izo-rala Neretva. Dolg je nad 50 kilometrov in globok do 1200 m. Del tega kanjona je po zgradi-tvi Jablaničke hidrocentrale za-lilo Jablaničko jezero. Se glob-ji, sploh najgloblji v Jugosla-viji, so kanjoni pritokov Nere-tve — Džrežanke in Dive Grebovice. Na nekaterih krajih se dvigajo stene po 1500 metrov nad koritom reke. Kanjon Mo-rače v Črni gori je dolg 34 km in globok 1000 m. Vseh kanjo-nov je v Jugoslaviji okrog 60.

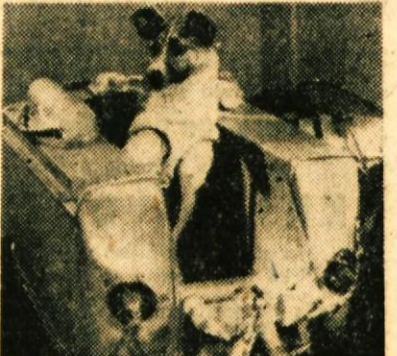

MAKEDONSKA KMETICA

bene besede. Ce se je na po-ročno noč ugotovilo, da je bila dekle dotlej poštena (da še ni imela nobenega moškega), ni bilo veselju svatov ne konca ne kraja. Svatje so njeno okrvavljeno srajco nosili celo po vasi, da so se tudi drugi pre-pričali o dotedanji dekletovi nedolžnosti. Ce pa so ugotovili nasprotno, potem so tako ne-vesto posadili na osla tako, da je gledala nazaj, in oče in mati sta jo morala spet odpeljati do-mov, v njuno in svojo sramoto.

PRVA SLIKA LAJKE

— Končno so sovjetski znanstveniki dovolili ob-javu prvega posnetka psičke Lajke, ki je kot prvo živo bitje poletela v vesolje. Na sliki vidi-mo Lajko v kabini dru-ga ssovjetskega sputi-ka. Slika je posneta po znanstvenem filmu o obeh sovjetskih sputnikih.

PRVA SLIKA LAJKE

45. Toda nisem se mogel dolgo muditi na obrežju. Videl sem, da bosta živali gledali, kje sem, in sem hitel k njima. Ali jo, na kakšen prizor sem na-lel! Opica je sedela slonu na tilniku in Karl, ki kaj takega ni bil vajen, se je neprenehoma vrtel v krogu, vzdigoval trobec in ga upogibal nazaj, hoteč pograbiti opico, hkrati pa si je blazno pri-zadeval, da bi jo stresel na tla. Toda edini del telesa, ki ga slon ne more stresati, je njegov tilnik, in zato je opica popolnoma mirno čepela in se razgledovala s tega varnega prostora.

46. Ko me je Karl zagledal, je ves drgetajoč planil k meni. Trudil se je, da bi Kopija vrgel s sebe, toda ta mu je sedel kakor prisašen na tilniku. Ozmerjal sem ga in mu velel, naj gre dol, kajti kaj takega še nisem videl, da bi opica sedela na slonovem tilniku. To velja za nekaj zelo nesposob-nega. Pobral sem kamen in ga vrgel v Kopija, ki je skočil s Karljevega tilnika in splezal naravnost na drevo. Nato sem Karija potprepljal po hrbtnu in ga skušal poopriliti. Potem sem ga prijel za uho in odšel z njim v mesto.

47. Karl je imel rad ljudi. Čim več jih je videl, tem srečnejši je bil. Gibal se je med njimi kot med sebi enakimi. Bil sem zelo ponosen nanj in na nje-govo vedenje. Ko sva tako stopala v mesto, je iz neke hiše prišla miška in smuknila mimo naju. Karl se je obrnil, zavil trobec, si ga vtaknil v gobec in pobezljal. Sloni se ne boje ničesar razen miši, kajti miš utegne zlesti slonu v trobec in se mu zariti v uho. Zaradi tega Karljevega vedenja sem se čutil zelo poniznanega. Tekel je kar naprej in se ustavil šele na odprtem polju, od koder sva pred pol ure odšla.

48. Opica je še vedno sedela na drevesu. Ko naju je zagledala, mi je pomignila z denarnico, ki jo je imela v roki. Očitno jo je nekomu ukradla in zdaj je čakala, da ji jo kdo odkupi. Opice so zelo po-dobne razbojnikom. Spominjam se, kako smo nekoč nenadoma zaslišali jok moje male sestre, ki je bila stara dva meseca in je ležala v košari na verandi. Stekli smo ven in videli, da sestrice ni. Košara je izginila. Potem smo se ozrli na bližnje drevo in zapazili velikanskega paviana, ki nas je preizkušil gledati in držal z eno roko košaro, stoječo na veji sraven njega.